№ 3. Warszawa, w styczniu 1928 r. Rok II.

DZIENNIK URZĘDOWY
POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

ROZPORZĄDZENIA i OKÓLNIKI MIN. SKARBU.

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. I. 6456/1/27.

W sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.XI.1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. Rz. P. Nr. 106, poz. 911).

Warszawa, dn. 15 stycznia 1928 r.

Do

Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń, Prokuratorji Generalnej Rz. P., Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego, Generalnej Dyrekcji Loterji Państwowej. Dyrekcji Mennicy Państwowej, Dyrekcji Państwowych Zakładów Graficznych, wszystkich Izb Skarbowych, Dyrekcji Ceł, Inspektoratu Ceł w Gdańsku oraz Wydziału Skarbowego woj. Śląskiego.

Ministerstwo Skarbu zwraca niniejszem uwagę, że w Nr. 106 z r. 1927 Dziennika Ustaw Rz. P. poz. 911, ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.XI.1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, które dotyczy również pewnych grup funkcjonarjuszów państwowych, jako pracowników umysłowych, zatrudnionych u osób prawnych prawa publicznego (punkt 1 art. 2) niezależnie od okresu trwania zatrudnienia, wysokości wynagrodzenia i okresów wypłaty, o ile zachodzą warunki określone w p. 2 i 3 powołanego art. 2-go.

Za pracowników umysłowych, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia po myśli powołanego rozporządzenia uważane są m. in. osoby, spełniające czynności biurowe i kancelaryjne, oraz czynności rachunkowe, rysunkowe i kalkulacyjne (punkt 6 art. 3). Według punktu 4 art. 5 tego rozp. zwolnionymi od obowiązku ubezpieczenia są m. in. mianowani na stałe (etatowi) funkcjonarjusze państwowi, praktykańci, względnie aplikanci oraz pracownicy przedsiębiorstw i zakładów państwowych, o ile przysługuje im prawo do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonarjuszom państwowym lub przewidzianego w wymienionem wyżej rozporządzeniu. Z powyższego wynika, że ubezpieczani winni być, w myśl ustalonych w tem rozporządzeniu zasad, urzędnicy prowizoryczni, kontraktowi oraz pracownicy dziennie płatni, o ile spełniają jedną z czynności wymienionych w art. 3 rozporządzenia.

W szczególności ubezpieczenie to winno być uskutecznione zgodnie z postanowieniem art. 7, określającego terminy, w których rozpoczyna się wzgl. ustaje obowiązek ubezpieczenia oraz zasadami uiszczania składek na pokrycie przewidzianych w rozporządzeniu świadczeń (art. 101, 104 i 105).

Wysokość łącznej składki ubezpieczeniowej wynosi 10% płacy podstawowej w odpowiednich grupach zarobkowych wymienionych w art. 14, z czego przypada:

1) na pokrycie świadczeń na wypadek braku pracy 2% płacy podstawowej w odpowiednich grupach zarobkowych wymienionych w art. 14 w pierwszych 5 latach; po upływie pięciu lat wysokość ta będzie określona po myśli ust. 3-go art. 102 przez Radę Ministrów z uwzględnieniem zastrzeżenia, zawartego w przepisie ust. 2-go tegoż art. 102;

2) na pokrycie świadczeń emerytalnych, o których mowa w art. 15 lit. B, zgodnie z przepisem ust. 1-go art. 103 8% płacy podstawowej w odpowiednich grupach zarobkowych, określonych w wymienionym art. 14 na przeciąg pierwszych 5 lat, na dalsze zaś pięciolecia wysokość składki będzie określona przez Radę Ministrów, zgodnie z przepisem ust. 2 tegoż art. 103.

Uskutecznianie ubezpieczeń winno mieć miejsce przy ścisłem przestrzeganiu postanowień, zawartych w części XXV (opłata składek ubezpieczeniowych i uskutecznianie zgłoszeń) rozporządzenia, w szczególności przepisu ust. 2-go art. 106 postanowień, zawartych w części XXXVIII (przepisy przejściowe), specjalnie zaś przepisów 1-go ust. art. 158, 165 i in., postanowień końcowych w szczególności przepisu art. 170 tudzież szczegółowych przepisów § 2 i §§ 16 — 30 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 22.XII.1927 (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1016).

Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie dalszych stosownych zarządzeń, celem ścisłego i terminowego przestrzegania przepisów powołanego na wstępie rozporządzenia.

Podsekretarz Stanu:
(—) *Grodyński.*

DYREKCJA POLSKIEGO
MONOPOLU TYTONIOWEGO

L 674/Pr/I/28.

Warszawa, dn. 20 stycznia 1928 r.

Panom

Dyrektorom i Kierownikom Fabryk i Zakładów
P. M. T.

udziela się do wiadomości i bezzwłocznego wykonania.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśnia przytem, że pośród personelu fabryk i zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego obowiązkowi ubezpieczenia pracowników umysłowych podlegają urzędnicy prowizoryczni, kontraktowi pobierający uposażenie wg. grup uposażenia, ustalonych ustawą z dn. 9.X.1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), kontraktowi ryczałtowo płatni, czasowi oraz djetarjusze i pracownicy pozostający na etacie robotniczym o ile spełniają jedną z czynności, wymienionych w art. 3 wyż powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. Nadto na obszarze b. dzielnicy pruskiej i na G. Śląsku podlegają przymusowi ubezpieczenia sprzedawcy i ekspedjenci sklepowi, którzy dotąd na podstawie ustaw niemieckich byli ubezpieczani w charakterze urzędników prywatnych (art. 158 ust. 1 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej).

Wyżej wyliczeni urzędnicy i pracownicy oraz sprzedawcy i ekspedjenci sklepowi podlegają ubezpieczeniu o ile spełniają warunki określone w ust. 2 i 3 art. 2 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej.

Na terenie b. dzielnicy rosyjskiej czynności Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych będą pełniły przejściowo Kasy Chorych, właściwe terytorjalnie dla poszczególnych pracowników, do których należy bezzwłocznie zgłosić wszystkich pracowników, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia (art. 163 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej i § 19 rozp. Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 22.XII.1927 r. Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1016). Właściwość przejściową Zakładów ubezpieczeniowych na terenie b. dzielnicy austrjackiej, pruskiej i G. Śląska ustala art. 165 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej i § 2 rozp. Ministra Pracy i Opieki Społecznej. Udział w ubezpieczeniu (opłacie składek ubezpieczeniowych) ubezpieczonego i pracodawcy (Polski Monopol Tytoniowy) normuje art. 104 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej.

Z dniem 1 stycznia 1928 r., jako dniem wejścia w życie omawianego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, tracą moc obowiązującą b. zaborcze ustawy (austrjackie i niemieckie art. 169 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej) normujące ubezpieczenia pensyjne funkcjonarjuszów w Małopolsce i ubezpieczenia funkcjonarjuszów kontraktowych w b. dzielnicy pruskiej i na G. Śląsku.

W związku z tem wszystkie zarządzenia Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, odnoszące się do tych ubezpieczeń tracą również swą moc obowiązującą. Natomiast nadal obowiązują zarządzenia, dotyczące ubezpieczeń od nieszczęśliwych wypadków przy pracy.

Panom Dyrektorom i Kierownikom poleca się dokładne zapoznanie się z przepisami wyż powołanych rozporządzeń Prezydenta Rzpl. i Ministra Pracy i Opieki Społecznej, z całą ścisłością je wykonywać i odpowiednio pouczyć podwładny personel urzędniczy i pracowników z etatu robotniczego, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 30 listopada 1927 r.

o współdziałaniu władz i urzędów skarbowych oraz podległych im organów wykonawczych z działu podatków pośrednich (akcyz) i monopolów w nadzorze nad przedsiębiorstwami i zakładami Państwowego Monopolu Tytoniowego.

Na podstawie art. 21 i 62 ustawy z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409) oraz w związku z § 11 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 27 listopada 1926 r. o organizacji Państwowego Monopolu Tytoniowego (Dz. U. R. P. Nr. 127, poz. 742), zarządza się, co następuje:

CZĘŚĆ I.

Przepisy ogólne.

§ 1. Bezpośrednie kierownictwo Państwowego Monopolu Tytoniowego przysługuje Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, w wykonywaniu zaś i ochronie praw, zastrzeżonych Państwu ustawą z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409), współdziałają władze i urzędy skarbowe oraz podległe im organy wykonawcze w myśl obowiązujących w tej mierze ustaw i rozporządzeń.

§ 2. Władze i urzędy skarbowe z działu podatków pośrednich (akcyz) i monopoli oraz organy wykonawcze (urzędnicy skarbowi) tych władz współdziałają w nadzorze nad krajową uprawą tytoniu, przedsiębiorstwami i zakładami Państwowego Monopolu Tytoniowego w sposób niniejszem rozporządzeniem unormowany.

§ 3. Nadzór w rozumieniu niniejszego rozporządzenia polega:

a) na kontrolowaniu koncesjonowanych plantacyj tytoniowych, o ile chodzi o naruszenia ustawy karnej skarbowej, na ujawnianiu zapasów tytoniu krajowego, ukrytych przez plantatorów po dostawie tytoniu do Państwowego Monopolu Tytoniowego i na wykrywaniu nielegalnych plantacyj tytoniowych,

b) na wykrywaniu nieprawnionego handlu wyrobami tytoniowemi pochodzenia monopolowego oraz zwalczaniu obrotu wyrobami tytoniowemi pochodzenia niemonopolowego,

c) na zwalczaniu nieuprawnionego przywozu liści i wyrobów tytoniowych z zagranicy,

d) na zwalczaniu potajemnej fabrykacji wyrobów

e) na wykonywaniu nadzoru nad rejestracją maszyn i narzędzi, służących do fabrykacji wyrobów tytoniowych,

f) na stwierdzaniu i zaświadczaniu ważniejszych czynności, wymienionych w §§ 13 i 14 niniejszego rozporządzenia,

g) na udziale w komisyjnych pracach, wykonywanych przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego (§ 13) i objętych niniejszem rozporządzeniem,

h) na przeprowadzaniu w przedsiębiorstwach i zakładach Państwowego Monopolu Tytoniowego obrachunkowych rewizyj okresowych, rocznych i niespodziewanych (§ 16 i następne).

§ 4. 1) Celem wykonywania czynności, wymienionych w § 3 lit. f) i g), miejscowo właściwa izba skarbowa ustanawia w porozumieniu z Dyrekcją Polskiego Monopolu Tytoniowego w państwowych fabrykach wyrobów tytoniowych i państwowych magazynach surowców tytoniowych jednego lub kilku urzędników skarbowych z obowiązkiem stałego urzędowania przy tych przedsiębiorstwach względnie zakładach.

2) Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego udzieli w miarę potrzeby i możności urzędnikom skarbowym, przeznaczonym do stałego dozoru mieszkania w budynkach przedsiębiorstwa względnie zakładzie, do którego ich przydzielono na warunkach, na jakich przydzielane są mieszkania personelowi danego przedsiębiorstwa lub zakładu.

3) Pozatem izba skarbowa może na żądanie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego poruczyć miejscowo właściwym urzędnikom skarbowym nadzór nad państwowemi magazynami wyrobów tytoniowych, urzędami wykupu tytoniu, skarbowemi zakładami sprzedaży wyrobów tytoniowych (państwowe hurtownie i państwowe sklepy detaliczne).

4) Nadzorowi, o którym mowa w niniejszym paragrafie, nie podlega Państwowy Zakład doświadczalny dla uprawy tytoniu w Piadykach. W zakładzie tym odbywać się mogą okresowe rewizje jedynie co do sum pieniężnych.

5) Urzędnikom skarbowym należy zapewnić możność urzędowania w stosownym lokalu kancelacyjnym, a w razie potrzeby możność przenocowania.

§ 5. 1) Urzędnicy skarbowi winni przy wszelkich czynnościach rewizyjnych i kontrolnych przestrzegać ścisłego wykonywania w przedsiębiorstwie lub zakładzie rewidowanym względnie kontrolowanym wszelkich przepisów obowiązujących tudzież instrukcyj i zarządzeń Ministerstwa Skarbu i Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, co do sposobu zaś wykonywania nadzoru — zarządzeń przełożonej izby skarbowej i właściwego urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych. W tym celu winni oni dokładnie i stale zapoznawać się z odnośnemi przepisami i zarządzeniami.

2) Ponadto obowiązkiem urzędników skarbowych będzie stwierdzać:

a) czy monopolowe zakłady sprzedaży zaopatrzone są w dostateczne ilości wyrobów tytoniowych, mających zapewniony stały zbyt w rejonie sprzedaży,

b) czy rozdział wyrobów tytoniowych odbywa się prawidłowo,

c) czy przy wydawaniu wyrobów na kredyt przestrzega się obowiązujących w tym względzie przepisów.

§ 6. Wszelkie czynności rewizyjne lub kontrolne winny być tak załatwiane, aby, o ile możności, nie tamowały normalnego ruchu rewidowanego lub kontrolowanego przedsiębiorstwa względnie zakładu.

§ 7. 1) Urzędnicy skarbowi nie mogą zmieniać zarządzeń, wydanych przez kierownictwo przedsiębiorstwa lub zakładu, jakoteż nie mogą wydawać tam własnych zarządzeń, dotyczących fabrykacji wyrobów tytoniowych, planu i sposobu dokonywania innych prac i robót, oraz technicznego dozoru plantacyj ty-

toniowych (udzielanie pouczeń i wskazówek przy uprawie tytoniu w polu, sposób zbierania i suszenia tytoniu etc.).

2) Spostrzeżenia swoje i uwagi urzędnicy wyrażają w razie potrzeby na piśmie (protokólarnie) i podają je do wiadomości kierownika danego przedsiębiorstwa lub zakładu, który obowiązany jest dać pisemne wyjaśnienie, poczem kieruje sprawę drogą służbową do rozstrzygnięcia Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego. Urzędnicy skarbowi obowiązani są o wszelkich zauważonych nadużyciach i nieprawidłowościach niezwłocznie zawiadomić Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego i swoją władzę przełożoną.

§ 8. Przy przeprowadzaniu rewizyj obrachunkowych należy wyprowadzić zapas rachunkowy według stanu rachunków w dniu rewizji i porównać go ze stanem faktycznym, ustalonym w czasie rewizji, wyprowadzając ewentualne różnice, które należy wyjaśnić.

§ 9. Dla celowej kontroli winien urzędnik skarbowy przy dokonywaniu czynności, o których mowa w § 8, przestrzegać zasady, że ma on przeprowadzać rewizję obrachunkową ze sprawdzaniem obecnych dokumentów za okres czasu od ostatniej swojej rewizji lub, o ile po tym czasie nastąpiła rewizja przez urzędnika wyższego stopnia służbowego, od tejże rewizji, dokonanej przez starszego stopniem urzędnika.

§ 10. O ile urzędnik skarbowy sprawuje czynności rewizyjne lub kontrolne w przedsiębiorstwie lub zakładzie po raz pierwszy i nie jest znany kierownikowi danego przedsiębiorstwa lub zakładu, winien wykazać się legitymacją służbową lub odpowiedniem upoważnieniem.

CZĘŚĆ II.

Stwierdzanie i zaświadczanie ważniejszych czynności.

§ 11. Następujące czynności wymagają stwierdzenia dwóch urzędników skarbowych, z których jeden powinien być conajmniej inspektorem kontroli skarbowej:

a) niszczenie nieużytków fabrykacyjnych surowca tytoniowego oraz innych zużytych już przedmiotów i materjałów,

b) sprzedaż zbędnych dla celów Państwowego Monopolu Tytoniowego przedmiotów i materjałów,

c) przyjmowanie transportów surowca tytoniowego zagranicznego oraz maszyn i innych materjałów i przedmiotów, służących do produkcji wyrobów tytoniowych, o ile wartość maszyn, materjałów i przedmiotów przekracza 10.000 zł.,

d) stwierdzanie wykonania w planach finansowo - gospodarczych przewidzianych, a nieodzownych robót, przeprowadzonych bezpośrednio na podstawie zarządzenia kierownictwa przedsiębiorstwa lub zakładu, o ile koszt tych robót przekracza 10.000 zł.,

§ 12. Następujące czynności wymagają zaświadczenia jednego urzędnika skarbowego, którym z reguły winien być komisarz kontroli skarbowej:

a) przyjmowanie transportów surowca tytoniowego krajowego,

b) wysyłka surowca tytoniowego z państwowych magazynów surowców tytoniowych i z magazynów urzędów wykupu tytoniu, oraz wydawanie z fabryki wyprodukowanych wyrobów do magazynów wyrobów gotowych,

c) przyjmowanie wszelkich materjałów, dostarczonych przez prywatnych dostawców na mocy umów, zawartych przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego,

d) sprawdzanie wyprodukowanych wyrobów tytoniowych (codziennie) pod względem ich ilości i wagi,

e) stwierdzanie nabycia przedmiotów zakupionych bezpośrednio przez przedsiębiorstwo lub zakład, o ile wartość tych przedmiotów przekracza 100 zł., a nie dosięga 10.000 zł. (§ 11. L. 3),

f) stwierdzanie wykonania w planach finansowo- gospodarczych przewidzianych, a nieodzownych robót, przeprowadzonych bezpośrednio na podstawie zarządzenia kierownictwa przedsiębiorstwa lub zakładu, o ile koszt tych robót przewyższa 100 zł., a nie dosięga 10.000 zł. (§ 11. L. 4),

g) stwierdzanie przynajmniej raz na tydzień w księdze względnie tabeli robotników czynnych, liczby rzemieślników i robotników, pracujących w przedsiębiorstwie lub zakładzie, oraz obecność przy wypłacie robocizny.

CZĘŚĆ III.

Udział w pracach komisyjnych.

§ 13. 1) Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego ustala, jakie czynności w przedsiębiorstwach lub zakładach winny odbywać się komisyjnie.

2) Przyjmowanie surowca tytoniowego zagranicznego (§ 11. L. 3) musi się odbywać komisyjnie. Do komisji odbiorczej należy kierownik przedsiębiorstwa lub zakładu względnie jego zastępca, jako przewodniczący, jeden z urzędników przedsiębiorstwa, jeden urzędnik skarbowy, będący na stałym dozorze, względnie w wypadku określonych w § 11. L. 3 dwóch urzędników skarbowych, z których jeden pełni stały dozór przedsiębiorstwa, oraz inne osoby, wyznaczone przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego bądź w charakterze ekspertów, bądź zwykłych członków.

3) Rzeczą urzędników skarbowych jest pilnie baczyć, aby przyjmowany surowiec tytoniowy był rzetelnie odważany i zgodnie z zarządzeniami Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego klasyfikowany.

§ 14. 1) O dniu i godzinie rozpoczęcia czynności komisyjnych kierownictwo przedsiębiorstwa lub zakładu obowiązane jest zawiadomić właściwego urzędnika skarbowego ustnie, o ile urzędnik ten jest na stałym dozorze przy przedsiębiorstwie, w innym zaś razie pisemnie, — jednak tak wcześnie, aby urzędnik skarbowy miał możność przybycia na oznaczony czas. Nieprzybycie urzędnika skarbowego mimo dość wczesnego zawiadomienia nie wstrzymuje czynności komisyjnych.

2) O niejawieniu się należycie wezwanego urzędnika skarbowego należy donieść jego władzy przełożonej.

§ 15. 1) W wypadkach rozbieżności zdań urzędników skarbowych z jednej strony, a przedstawicieli Państwowego Monopolu Tytoniowego z drugiej strony, sprawę załatwia się w myśl decyzji przewodniczącego komisji, o ile to dla podtrzymania ruchu jest konieczne.

2) Urzędnicy skarbowi zgłaszają na piśmie swoje zastrzeżenia i kierują sprawę w drodze służbowej do izby skarbowej, która przedkłada ją Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, a ta ze swoją opinją i wnioskiem przedkłada ją do rozstrzygnięcia Ministerstwu Skarbu.

CZĘŚĆ IV.

Rewizje.

§ 16. W przedsiębiorstwach i zakładach Państwowego Monopolu Tytoniowego, a mianowicie w państwowych fabrykach wyrobów tytoniowych, państwowych magazynach surowców tytoniowych, urzędach wykupu tytoniu i w państwowych magazynach wyrobów tytoniowych rewizje obrachunkowe obrotów gotówkowych, obrotów surowca tytoniowego, gotowych wyrobów tytoniowych, wszelkich surowców, materjałów jakoteż ruchomości winny być przeprowadzane przez komisję, złożoną conajmniej z jednego urzędnika Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, obznajmionego dokładnie z prowadzeniem ksiąg i buchalterją, oraz dwóch urzędników skarbowych, wyznaczonych przez izbę skarbową, z których jeden winien być conajmniej inspektorem kontroli skarbowej. Komisji przewodniczy urzędnik skarbowy wyższego stopnia służbowego.

§ 17. Rewizje obrachunkowe przeprowadza komisja w składzie, określonym w § 16:

a) co do sum pieniężnych conajmniej raz na miesiąc,

b) co do gotowych wyrobów tytoniowych conajmniej raz na pół roku,

c) co do surowca tytoniowego, jak również innych materjałów i ruchomości z takiem obliczeniem, aby wszystkie te przedmioty były zrewidowane nie mniej, niż raz do roku.

§ 18. W końcu roku obrachunkowego, a nadto przy likwidacji oraz w razie uzasadnionego podejrzenia o nadużycia w każdym czasie przeprowadza generalną rewizję w Państwowej Fabryce Wyrobów Tytoniowych komisja, złożona z wyznaczonego przez prezesa izby skarbowej urzędnika, jako przewodniczącego, z naczelnika właściwego urzędu skarbowego akcyz i monopoli państwowych lub wyznaczonego przez niego zastępcy z pośród urzędników tego urzędu, jednego urzędnika kontroli skarbowej, wyznaczonego przez izbę skarbową, oraz jednego urzędnika Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, obznajmionego dokładnie z prowadzeniem ksiąg i buchalterją.

§ 19. Naczelnicy urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych obowiązani są przeprowadzić rewizję przedsiębiorstw i zakładów Państwowego Monopolu Tytoniowego, położonych w ich okręgach administracyjnych, niespodziewanie conajmniej dwa razy do roku.

§ 20. Wyżsi urzędnicy Ministerstwa Skarbu do tego wyznaczeni (inspektorowie ministerjalni), prezesi izb skarbowych, jakoteż naczelnicy wydziałów IV akcyz i monopolów państwowych izb skarbowych oraz rewizorowie akcyzowi upoważnieni są do przeprowadzania każdego czasu niespodziewanych rewizyj wszystkich przedsiębiorstw i zakładów Państwowego Monopolu Tytoniowego.

§ 21. 1) Komisje względnie urzędnicy, przeprowadzający rewizje przedsiębiorstw i zakładów, mają prawo wglądu do wszystkich ksiąg, dokumentów, oraz do wszystkich oddziałów przedsiębiorstwa względnie zakładu.

2) O ile uzasadnione zarzuty o zauważonych niedokładnościach nie zostaną przez kierownika przedsiębiorstwa lub zakładu należycie wyjaśnione i uwzględnione, komisja i urzędnicy rewizyjni winni zaznaczyć swe uwagi na piśmie. W tym celu w każdem przedsiębiorstwie i zakładzie Państwowego Monopolu Tytoniowego prowadzi się księgę uwag i spostrzeżeń rewizyjnych, do której po stronie lewej mają być wpisywane wszelkie niedokładności, zauważone przy rewizjach, a po stronie prawej — wyjaśnienie, względnie zarządzenie kierownika przedsiębiorstwa, względnie zakładu.

3) Odpisy tych ksiąg winny być natychmiast po wpisaniu wyjaśnień przedkładane przez organa kontrolujące w drodze służbowej Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, która poda je do wiadomości Komisji Rewizyjnej dla Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego (§ 4 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 27 listopada 1926 r. o organizacji Państwowego Monopolu Tytoniowego — Dz. U. R. P. Nr. 127, poz. 742).

4) Zarządzenia wydane kierownikowi przedsiębiorstwa lub zakładu jako wynik czynności rewizyjnej lub kontrolnej urzędnika skarbowego Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego udziela do wiadomości właściwej izbie skarbowej i właściwemu urzędowi skarbowemu akcyz i monopoli państwowych.

CZĘŚĆ V.

Należności uboczne.

§ 22. 1) Personelowi władz i urzędów skarbowych oraz ich organom wykonawczym z działu podatków pośrednich (akcyz i monopolów) — tak używanym do specjalnych czynności w przedsiębiorstwach i zakładach Państwowego Monopolu Tytoniowego, jakoteż wykazującym szczególną gorliwość i wyniki służbowe w zakresie działania niniejszem rozporządzeniem określonym, przyznawane będą na wniosek właściwych izb skarbowych dodatki remuneracyjne w granicach sum, wyznaczonych na ten cel w planie gospodarczo - finansowym Państwowego Monopolu Tytoniowego, względnie z sum przeznaczonych na ten cel przez Ministra Skarbu w granicach 5% czystego zysku fabrykacyjnego, przeznaczonego na dodatki remuneracyjne dla urzędników i funkcjonarjuszów Państwowego Monopolu Tytoniowego stosownie do postanowień zawartych w § 15 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 30 maja 1923 r. w przedmiocie organizacji Państwowego Monopolu Tytoniowego (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 507).

2) Ponadto przyznaje się urzędnikom skarbowym, przydzielonym do stałego dozoru przedsiębiorstw i zakładów Państwowego Monopolu Tytoniowego, deputaty tytoniowe na tych samych zasadach, jak innym pracownikom Państwowego Monopolu Tytoniowego.

§ 23. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1928 r.

Minister Skarbu:
(—) *G. Czechowicz.*

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 9 stycznia 1928 r.

w sprawie dodatkowego cennika detalicznej sprzedaży „Presówki" i „Skrętków Śląskich".

Na podstawie art. 17 ust. 15 ustawy z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 409) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Ustanawia się następującą cenę detalicznej sprzedaży:
Za 1 kg. „Presówki" na 12 zł.
Za 1 sztukę „Skrętków Śląskich" na — 84 gr.

§ 2.

Jako najmniejszą ilość poboru gatunków wymienionych w § 1 oznacza się dla sprzedawców hurtowych najmniejszą jednostkę oryginalną opakowania zewnętrznego.

§ 3.

Sprzedaż detaliczna presówki dla konsumentów będzie się odbywać na wagę.
Skrętki mogą być dzielone na połówki.

§ 4.

Presówka winna być sprzedawana z naczyń zamkniętych (skrzynie — beczki i t. p.); trzymanie na składzie Presówki w stanie wolnym jest wzbronione.

§ 5.

„Presówka" i „Skrętki Śląskie" będą sprzedawane wyłącznie na obszarze Województwa Śląskiego jako wyrób pograniczny.

§ 6.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

Minister Skarbu:
(—) *G. Czechowicz.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. I. 14407/5/27.

Wysługa emerytalna pracowników przyjętych ze służby w b. państwie niemieckiem.

Warszawa, dnia 7 grudnia 1927 r.

Do
Ministerstwa Komunikacji
w/m.

Zwracając przyległe akta, oznajmia Ministerstwo Skarbu, co następuje:

O ile chodzi o funkcjonarjuszów, którzy ze służby państwowej niemieckiej przeszli do służby państwowej polskiej, trzeba odróżniać trzy ich rodzaje.

1) Do pierwszego z nich należą funkcjonarjusze, którzy zajmowali stanowiska służbowe na ziemiach przyznanych Polsce traktatem wersalskim i pozostając na tych stanowiskach, bezpośrednio ze służby państwowej niemieckiej przeszli do służby państwowej polskiej.

2) Do rodzaju drugiego należą funkcjonarjusze, którzy ze służby państwowej niemieckiej przeszli do służby państwowej polskiej po pewnej przerwie między jedną a drugą służbą lub bezpośrednio wprawdzie, ale ze stanowisk służbowych zajmowanych na ziemiach innych, niż przyznane Polsce traktatem wersalskim.

3) Do rodzaju trzeciego wreszcie należą tacy funkcjonarjusze, którzy ze służby państwowej niemieckiej przeszli do służby W. M. Gdańska, a następnie z tej służby do służby państwowej polskiej.

Funkcjonarjuszom wymienionym pod 1) czas służby policzalny do wysługi emerytalnej w myśl przepisów b. państwa niemieckiego liczy się jako czas służby w b. państwie zaborczem niemieckiem po dzień 31 marca 1920 r., gdyż funkcjonarjusze ci w myśl układów polsko-niemieckich, zawartych w Berlinie dnia 9 listopada 1919 r. i w Paryżu dnia 8 stycznia 1920 r., zachowali swe prawa i swój charakter funkcjonarjuszów państwowych niemieckich do dnia 31 marca 1920 r., gdy zaś przeszli bezpośrednio do służby państwowej polskiej od dnia 1 kwietnia 1920 r. uzyskali prawa i charakter funkcjonarjuszów państwowych polskich. Nie dotyczy to tylko funkcjonarjuszów państwowych niemieckich, którzy zajmowali stanowiska służbowe na ziemiach przyznanych Polsce po uprzedniem przeprowadzeniu plebiscytu. Przejście tych funkcjonarjuszów bezpośrednio ze służby w b. państwie zaborczem niemieckiem do służby w państwie polskiem liczy się od dat innych, osobno ustanowionych.

Funkcjonarjuszom wymienionym pod 2) służba państwowa niemiecka, jako służba w b. państwie zaborczem, liczy się do dnia faktycznego jej pełnienia, nie dłużej jednak, jak do dnia 10 stycznia 1920 r., gdyż tego dnia wszedł w życie traktat wersalski i państwo niemieckie w stosunku do państwa polskiego przestało być z tym dniem państwem zaborczem.

Funkcjonarjuszom wymienionym pod 3) służba państwowa niemiecka z powodów wyżej przytocze-

nych, jako służba w b. państwie zaborczem, może być liczoną nie dłużej, jak po dzień 10 stycznia 1920 r., służba państwowa polska zaś dopiero od dnia faktycznego przyjęcia, względnie wstąpienia do niej, o ile nie przyjęła na siebie Polska zobowiązań liczenia czasu służby w W. M. Gdańsku, jako służby w b. państwie zaborczem niemieckiem lub w państwie polskiem. Jeżeli takich zobowiązań rząd polski na siebie nie przyjął, służba w W. M. Gdańsku funkcjonarjuszów, o których tu mowa, może być liczona tylko jako praca zawodowa w myśl art. 97 ustawy emerytalnej.

W tej kwestji odnosi się Ministerstwo Skarbu do Ministerstwa Spraw Zagranicznych i dopiero po otrzymaniu od niego potrzebnych wyjaśnień będzie mogło zająć zdecydowane stanowisko.

Narazie służbę w W. M. Gdańsku funkcjonarjuszów wymienionych pod 3) można traktować tylko jako pracę zawodową i przy istnieniu przepisanych warunków do wysługi emerytalnej zaliczać ewentualnie przy zastosowaniu art. 97 ustawy emerytalnej.

Naczelnik Wydziału:
Dr. (—) *W. Czechowicz.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. I. 14407/5/27.

L. D. P. M. T. 325/Pr/28.

Warszawa, dnia 7 grudnia 1927 r.

Wszystkim Departamentom i Urzędom Ministerstwa Skarbu, Prokuratorji Generalnej, Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, Generalnej Dyrekcji Loterji Państwowej, Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego

do wiadomości.

Naczelnik Wydziału:
Dr. (—) *W. Czechowicz.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. III. 2584/I.

W sprawie interpretacji art. 11 ustęp przedostatni oraz art. 12 ustawy o uposażeniu

Warszawa, dn. 30 grudnia 1927 r.

Do

Kancelarji Cywilnej Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw w/m.

W związku z zapytaniem jednej z władz naczelnych Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, jak następuje:

W myśl art. 11 ustęp przedostatni ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) „w razie śmierci funkcjonarjusza lub wojskowego zawodowego wstrzymuje się wypłatę uposażenia z ostatnim dniem kalendarzowym miesiąca, w którym śmierć nastąpiła".

Z powyższego postanowienia wynika, że jeżeli na zasadzie art. 12 ustęp drugi wyżej wymienionej ustawy o ostatnim lub przedostatnim (w wypadku gdy również ostatni dzień miesiąca jest wolny od zajęć) dniu miesiąca płatne jest uposażenie za następny miesiąc, a funkcjonarjusz (wojskowy zawodowy) dożył tego dnia (np. 31 grudnia) wówczas ma on względnie jego spadkobiercy prawo do omawianego uposażenia, chociażby zmarł tego samego dnia.

Podsekretarz Stanu:
(—) *Grodyński.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. III. 3414/1.

W sprawie dodatków stołecznego i kresowego.

Warszawa, dn. 16 grudnia 1927 r.

Do

Kancelarji Cywilnej Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw w/m.

Ministerstwo Skarbu podaje do wiadomości, że Rada Ministrów powzięła w dniu 6 grudnia 1927 r. następującą uchwałę:

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia 6 grudnia 1927 r.

w sprawie dodatków stołecznego i kresowego dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych zawodowych.

Na zasadzie art. 4 ustęp ostatni ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) oraz art. 5 § 7 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) uchwala się, co następuje:

1) Funkcjonarjuszom państwowym, sędziom i prokuratorom oraz wojskowym zawodowym, pełniącym służbę na obszarze m. st. Warszawy przyznaje się od dnia 1 stycznia 1928 r. dodatek stołeczny w wysokości 20% uposażenia miesięcznego.

2) Funkcjonarjuszom państwowym, sędziom i prokuratorom oraz wojskowym zawodowym pełniącym służbę na obszarze województwa Śląskiego, w

mieście Białej województwa krakowskiego oraz w mieście Gdyni owjewództwa pomorskiego przyznaje się od dnia 1 stycznia 1928 r. dodatek kresowy w wysokości 40% uposażenia miesięcznego.

3) Dodatki powyższe oblicza się od uposażenia, wymierzonego według art. art. 3, 4, 5 i 37 ustęp I-szy, 39 ustęp 3-ci, 54 ustęp 1-szy, 62 ustęp 1-szy i 118 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) oraz art. art. 4, 5, 8 i 25 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) przy uwzględnieniu postanowień art. 8 ustawy z dnia 18 grudnia 1926 r. o uzupełnieniu prowizorjum budżetowego na czas od 1 października do 31 grudnia 1926 r. i o prowizorjum budżetowem na czas od 1 stycznia do 31 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725).

4) Uchwała niniejsza obowiązuje do czasu przeprowadzenia rewizji uposażeń funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów oraz wojskowych zawodowych.

Podsekretarz Stanu:
(—) *Grodyński.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. 3031/D. III/1.

W sprawie kosztów przesiedlenia.

Warszawa, dnia 6 grudnia 1927 r.

Do

Kancelarji Cywilnej Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw w/m.

Wskutek zapytania jednej z Władz, czy ryczałt na pokrycie kosztów przesiedlenia, unormowany § 19 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1927 r. o należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 826) można przyznać także tym funkcjonarjuszom, którzy zgłosili się na nowem miejscu służbowem przed wejściem w życie wyżej wymienionego rozporządzenia, a ze względu na trudne warunki mieszkaniowe nie byli dotychczas w możności dokonać przewozu urządzenia domowego na nowe miejsce służbowe, Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, co następuje:

O należnościach za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia decydują przepisy, które obowiązywały w czasie odbywania podróży służbowej, delegacji (odkomenderowania) względnie przeniesienia(a nie przepisy, obowiązujące w czasie wydania odnośnych zarządzeń administracyjnych).

W tym stanie rzeczy, Ministerstwo Skarbu nie znajduje przeszkód do wypłaty tego ryczałtu wyżej wymienionym funkcjonarjuszom.

Ministerstwo Skarbu uprasza o wydanie odpowiednich zarządzeń.

Podsekretarz Stanu:
(—) *Grodyński.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. V. 9216/6.

Opłaty stemplowe od świadectw.

Warszawa, dnia 5 grudnia 1927 r.

Do

Kancelarji Cywilnej Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw w/m.

Zdarza się, iż osoby, wnoszące podanie o wydanie świadectwa urzędowego, naklejają na tem podaniu nietylko znaczki stemplowe, należne tytułem opłaty od podania, lecz także dalsze znaczki stemplowe, tytułem opłaty od świadectwa.

W przypadkach takich, Urząd wydający świadectwo nie ma żądać ponownego dostarczenia znaczków stemplowych celem ich naklejenia i skasowania na wydać się mającem świadectwie, ma natomiast na świadectwie umieścić klauzulę następującą: „Opłatę stemplową w kwocie . . . . zł. uiszczono znaczkami stemplowemi skasowanemi na podaniu L. . . . . .".

Dyrektor Departamentu:
(—) *Koszko.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. VII. 3320/2.

W sprawie pokrywania należności za przesyłkę papierów wartościowych.

Warszawa, dnia 24 grudnia 1927 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych (oprócz Izby Skarbowej w Białymstoku) oraz Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach.

Przy asygnowaniu depozytów w papierach wartościowych, znajdujących się w Kasach Skarbowych, niejednokrotnie zachodzi potrzeba wysyłania tych depozytów pocztą, bądź to na podstawie treści asygnacji, bądź na skutek pisma osoby zainteresowanej.

Celem ujednostajnienia trybu postępowania w takich wypadkach, Ministerstwo Skarbu poleca zarządzić, aby kasy skarbowe dokonywały przesyłki odnośnych papierów procentowych za zaliczeniem pocztowem, bez uprzedniego żądania nadesłania odpowiedniej kwoty na pokrycie kosztów porta.

Powstałe przy wysyłce papierów procentowych koszty, mają kasy skarbowe zarachowywać na dz. 5 par. 11 poz. 3 budżetu wydatków Ministerstwa Skarbu, zwroty zaś powstałe z wykupu odnośnych przesyłek przez odbiorców, na wznowienie tego kredytu, ewentualnie na dz. 5 par. 11 budżetu dochodów Ministerstwa Skarbu, o ile zwrot pochodzi z wypłaty, dokonanej na rachunek ubiegłego okresu budżetowego (par. 58 Instr. dla kas skarbowych).

Zarazem oznajmia się, że w razie nadesłania przekazem pocztowem pieniędzy na koszty przesyłki, mają kasy skarbowe zarachowywać je na dz. 5 par. 11 budżetu dochodów Ministerstwa Skarbu, same zaś koszty przesyłki papierów procentowych na tenże tytuł wydatków Ministerstwa Skarbu. W odnośnych dowodach powinny być powołane nawzajem pozycje (styczne) zarachowania.

W razie jednak nadesłania przez stronę kwoty mniejszej, niż wynoszą rzeczywiste koszty porta, powinny kasy skarbowe uskutecznić przesyłkę za zaliczeniem pocztowem w wysokości brakującej sumy.

Treść powyższego zarządzenia podaje się jednocześnie do wiadomości władz centralnych, celem wydania zarządzeń co do zamieszczania w treści asygnacji klauzuli („za zaliczeniem pocztowem").

Dyrektor Departamentu:
(—) *Czauderna.*

PREZYDJUM RADY MINISTRÓW

L. 19111/27.

Urlopy dla funkcjonarjuszów państwowych, ubiegających się o mandaty do ciał ustawodawczych.

Warszawa, dn. 9 grudnia 1927 r.

OKÓLNIK Nr. 77.

Do
Kancelarji Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli i Wszystkich Ministerstw
w miejscu.

Prezydjum Rady Ministrów zawiadamia, że Rada Ministrów na posiedzeniu dnia 6 grudnia 1927 r. powzięła następującą uchwałę:

„Uchyla się uchwałę Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w sprawie urlopów dla funkcjonarjuszów państwowych, ubiegających się o mandaty do ciał ustawodawczych".

Szef Biura Prezesa Rady Ministrów:
(—) *Rodich Laskowski.*

MINISTERSTWO SKARBU

L. D. VII. 3551/2.

W sprawie funduszu na zaliczki na uposażenie w przedsiębiorstwach państwowych.

Warszawa, dn. 15 grudnia 1927 r.

Do
Prezydjum Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw.

W ślad okólnika z dn. 7 grudnia 1927 r. L. D. VII. 1886/2 Ministerstwo Skarbu oznajmia, celem wydania dalszych zarządzeń, że przedsiębiorstwa państwowe mogą nadal udzielać swym funkcjonarjuszom etatowym zaliczek na uposażenie na dotychczasowych zasadach, ustalonych rozporządzeniem z dnia 31-go marca 1925 roku L. DK. 1100/WAK.

Dyrektor Departamentu:
(—) *Czauderna.*

ZARZĄDZENIA i OKÓLNIKI D. P. M. T.

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 432/Pr/I/28.

Współdziałanie Władz skarbowych w nadzorze nad przedsiębiorstwami (Fabrykami) i Zakładami P. M. T.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1928 r.

Do
Panów Dyrektorów i Kierowników Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zwraca uwagę Panów na rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30.XI.1927 r. w powyższej sprawie (Mon. Pol. Nr. 284, poz. 786) i poleca Im dokładnie się z niem zapoznać, właściwie je stosować i odpowiednio podwładny personel urzędniczy pouczyć.

Stosownie do przepisu pkt. 2 § 21 rozporządzenia, zaprowadzą Panowie „Księgę uwag i spostrzeżeń rewizyjnych". Wszelkie uwagi rewizyjne, wniesione do księgi przez urzędników skarbowych oraz wyjaśnienia, wzgl. zarządzenia Panów, wpisane do tejże księgi należy bezzwłocznie przedkładać w odpisach Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego wraz ze szczegółowemi sprawozdaniami. Również należy bezzwłocznie donosić Dyrekcji o wszelkich kwestjach, wynikłych w związku z czynnościami nadzorczemi urzędników skarbowych.

Równocześnie dołącza się do właściwego stosowania odpis pisma niniejszej daty i liczby do Prezesów Izb Skarbowych, w kwestjach dotyczących wykonania powyższego rozporządzenia.

O zgłoszeniu się do pełnienia czynności nadzorczych urzędników skarbowych w powierzonych Panom fabrykach i zakładach należy bezzwłocznie donieść Dyrekcji przy podaniu imienia, nazwiska i stanowiska służbowego, danego urzędnika.

W końcu Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zaznacza, że zwraca się do Ministerstwa Skarbu o wyjaśnienie, czy omawiane rozporządzenie posiada moc obowiązującą na obszarze Górnego Śląska.

1 załącznik.

Kierownik:
(—) *Dr. Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 432/Pr/I/28.

Współdziałanie Władz skarbowych w nadzorze nad przedsiębiorstwami (Fabrykami) i Zakładami P. M. T.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1928 r.

Do
Panów Prezesów Izb Skarbowych (wszystkich).

W związku z rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 30.XI.27 r. w powyższym przedmiocie (Mon. Pol. Nr. 284, p. 786) Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego komunikuje:

a) **ad § 4 p. 1.** Ilościowe obsadzenie Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych i Państwowych Magazynów Wyrobów Tytoniowych urzędnikami skarbowymi Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zastrzega porozumienie się Izb Skarbowych w każdym poszczególnym wypadku z Dyrekcją Monopolu. Kwestja liczebności tych urzędników jest uzależnioną naogół od ich znajomości rzeczy i kwalifikacji osobistych, jak uzdolnienie, wyrobienie, energja i t. p. W każdym bądź razie Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego sądzi, iż jeden urzędnik skarbowy zdoła sprostać zadaniom, przepisanym rozporządzeniem. W miejscowościach, w których istnieje po parę fabryk wskazanem może byłoby ustanowienie dodatkowe jednego starszego urzędnika, któryby jednocześnie pełnił funkcje określone w § 11 rozp. jako drugi urzędnik akcyzowy paru fabryk i miałby nadzór nad takimiż urzędnikami na stałe przydzielonymi.

W kwestji zamianowania odnośnych urzędników zechcą Izby, celem uprzedniego uzgodnienia się, nadsyłać listy kandydatów na omawiane stanowiska.

b) **ad § 4 p. 2.** Z powodu braku wolnych lokali we wszystkich Fabrykach i Zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego mieszkania urzędnikom akcyzowym nie mogą być narazie udzielone;

c) **ad § 13 p. 1.** Komisyjnie winny być załatwiane następujące czynności:

I) a) niszczenie nieużytków fabrykacyjnych surowca tytoniowego oraz innych zużytych już przedmiotów i materjałów;

b) przyjmowanie transportów surowca tytoniowego zagranicznego oraz maszyn i innych materjałów i przedmiotów, służących do produkcji wyrobów tytoniowych, o ile wartość maszyn, materjałów i przedmiotów przekracza 10.000 zł.;

c) stwierdzanie wykonania w planach finansowo - gospodarczych przewidzianych a nieodzownych robót, przeprowadzonych bezpośrednio na podstawie zarządzenia kierownictwa przedsiębiorstwa lub zakładu o ile koszt tych robót przekracza 10.000 zł.

II) a) Sprzedaż zbędnych dla celów Państwowego Monopolu Tytoniowego przedmiotów i materjałów;

b) przyjmowanie transportów surowca tytoniowego krajowego;

c) wysyłka surowca tytoniowego z państwowych magazynów surowców tytoniowych i z magazynów urzędów wykupu tytoniu, oraz wydawanie z fabryk wyprodukowanych wyrobów do magazynów wyrobów gotowych;

d) przyjmowanie wszelkich materjałów, dostarczonych przez prywatnych dostawców na mocy umów, zawartych przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego;

e) sprawdzanie wyprodukowanych wyrobów tytoniowych (codziennie) pod względem ich ilości i wagi;

f) stwierdzanie nabycia przedmiotów zakupionych bezpośrednio przez przedsiębiorstwo lub zakład, o ile wartość tych przedmiotów przekracza 100 zł., a nie dosięga 10.000 zł. (p. I, L. b);

g) stwierdzanie wykonania w planach finansowo - gospodarczych przewidzianych, a nieodzownych robót przeprowadzonych bezpośrednio na podstawie zarządzenia kierownictwa przedsiębiorstwa lub zakładu o ile koszt tych robót przewyższa 100 zł., a nie dosięga 10.000 zł. (p. I L. c).

Do sprawowania tych czynności wyznacza się dwóch rodzajów Komisje:

I. **Komisję** właściwą dla czynności. wymienionych pod I lit. a), b), c), złożoną z dyrektora (kierownika) fabryki lub zakładu jako przewodniczącego, kierowników odpowiednich oddziałów fabryki oraz dwóch urzędników skarbowych. z których jeden powinien być conajmniej inspektorem kontroli skarbowej i

II. **Komisję** właściwą dla czynności określonych pod II lit. a — g, złożoną z kierownika odpowiedniego oddziału fabryki wzgl. kierownika Państwowego Magazynu Surowców Tytoniowych i jednego urzędnika skarbowego, będącego na stałym dozorze wzgl. w wypadku określonym w p. I lit. b) dwóch urzędników skarbowych, z których jeden pełni stały dozór przedsiębiorstwa, a drugi winien być conajmniej inspektorem kontroli skarbowej.

Nadto do I Komisji Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego w miarę potrzeby, delegować będzie swoich urzędników w liczbie odpowiadającej zakresowi i rodzajowi czynności w charakterze członków lub ekspertów.

d) ad § 16. W razie zarządzenia przeprowadzenia rewizji obrachunkowych poszczególnej Fabryki lub Zakładu Polskiego Monopolu Tytoniowego zechcą Panowie Prezesi polecić, by przewodniczący odnośnych komisji we właściwym czasie zawiadamiali poufnie Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego o terminie rewizji tak, by Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego miała możność delegowania do komisji swego urzędnika rachunkowego.

Wreszcie na nadesłane tu zapytania niektórych Izb, w kwestjach będących w łączności z omawianym rozporządzeniem, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego oświadcza:

a) kwestja uznania potrzeby ustanowienia stałego nadzoru w poszczególnych Fabrykach lub Państwowych Magazynach Surowców Tytoniowych jest wyraźnie rozstrzygniętą rozp. Pana Ministra Skarbu, które nie przewiduje żadnych odchyleń w kierunku nieustanawiania stałego nadzoru, na wyjątki mogłoby zezwolić tylko Ministerstwo Skarbu;

b) wszelkie kwestje związane z działalnością wewnętrzną Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego normuje „Instrukcja Materjałowa".

Egzemplarze Instrukcji Materjałowej znajdują się we wszystkich Fabrykach i Zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego w dostatecznej ilości, a w razie potrzeby mogą być dodatkowo przesłane do użytku urzędników nadzorujących.

Odpisy niniejszego pisma przesyła się równocześnie Ministerstwu Skarbu do wiadomości, zaś Fabrykom i Zakładom Polskiego Monopolu Tytoniowego do właściwego stosowania.

Kierownik:
(—) *Dr. Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO
MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 66/Pr/I/28.

Warszawa, dnia 12 stycznia 1928 r.

ZARZĄDZENIE.

w sprawie reorganizacji Wydziału V Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Celem powiększenia sprawności Wydziału V (Technicznego) Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, którego czynności w związku z mającą się przeprowadzić reorganizacją kontroli nad pracą maszyn w fabrykach oraz budową całego szeregu objektów magazynowych i fabrykacyjnych, znacznie się zwiększają, zarządzam wewnętrzny podział tego Wydziału na dwa odrębne oddziały, a mianowicie:

I. Oddział Mechaniczny i II. Oddział budowlany.

I Do kompentencji Oddziału mechanicznego z nazwą „Wydział V Oddział I Mechaniczny" należą następujące sprawy:

1) Kontrola pracy maszyn i ich należytego funkcjonowania, jak również kontrola sprawności funkcjonowania wszelkich instalacji i urządzeń fabrycznych, istniejących we wszystkich Fabrykach i Zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego, przy współudziale okręgowych inżynierów.

2) Przeprowadzenie prób maszyn nowych typów i nowoczesnych urządzeń fabrycznych, zwłaszcza w kierunku mechanizacji pracy, utrzymywanie stałego kontaktu z odnośnymi rynkami wszechświatowymi.

3) Przeprowadzenie instalacji wszelkiego rodzaju i typu w Fabrykach, Zakładach i gmachu biurowym Polskiego Monopolu Tytoniowego.

4) Przeprowadzenie zakupu maszyn, części maszynowych, taśm i nowych materjałów technicznych niezbędnych do utrzymania normalnego ruchu maszyn.

5) Zawieranie umów na instalacje techniczne.

II. Do kompetencji Oddziału budowlanego z nazwą „Wydział V Oddział II Budowlany" należą następujące sprawy:

1) Opracowywanie projektów nowych objektów magazynowych i fabrycznych.

2) Przeprowadzanie budowy, względnie kontroli nad budową wyżej wymienionych objektów przy współudziale okręgowych inżynierów.

3) Konserwacja budowlana istniejących budynków monopolowych.

4) Zawieranie umów budowlanych.

III. Do kompetencji inżynierów okręgowych należą sprawy objęte przepisami służbowemi z dnia 9 grudnia 1927 r. L. 38018/V/27.

Ogólne kierownictwo obydwóch oddziałów mechanicznego i budowlanego oraz kierownictwo prac inżynierów okręgowych, sprawuje p. o. Naczelnika Wydziału V, inż. Henryk Gałecki.

A) Kierownictwo „Oddziału I-go mechanicznego" powierzam urz. kontr. VI st. sł. inż. Alfredowi Tramerowi

Równocześnie powierzam inż A. Tramerowi w czasie nieobecności w służbie Naczelnika Wydziału V sprawowanie zastępczych funkcyj kierowniczych Wydziału V Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z prawem III aprobaty.

W skład „Oddziału I-go mechanicznego" wchodzą:

1) inż. Ludwik Kopytowski, urz. kontr. VII st. sł. referent techniczny i zastępca kierownika Oddziału I,

2) inż. Zdzisław Pogonowski, referent techniczny, urz. kontr.,

3) asesor Henryk Muszyński, urz. w VIII st. sł. jako referent spraw ogólnych obu Oddziałów Wydziału V,

4) technik maszynowy Stefan Wiśniewski, urz. kontr. IX st. sł.,

5) technik Roman Wysocki, urz. IX st. sł.

B) Kierownictwo „Oddziału II budowlanego" powierzam urz. kontr. inż. Bronisławowi Dowborowi.

W skład „Oddziału II budowlanego" wchodzą:

1) budowniczy Wacław Tymiński, urz. kontr. VII st. sł., referent techniczny i zastępca kierownika Oddziału,

2) inż. Bazyli Ignatowicz Zawilejski, urz. kontr.,

3) technik budowlany J. Stefaniak, urz. kontr.

4) technik budowlany Władysław Bylina, urz. kontr. X st. sł.

Urzędnicy kancelaryjni obu oddziałów:

1) kancelistka kontr. urz. Julja Gryniewiczowa, którą jednocześnie przenoszę z kancelarji ogólnej do Wydziału V-go,

2) urz. Aniela Maciejowska, maszynistka,

3) djetarjuszka Helena Mikiewiczowa, maszynistka.

Sprawozdania inżynierów okręgowych, dotyczące spraw technicznych załatwiane będą przez Oddział I mechaniczny, dotyczące zaś spraw budowlanych przez Oddział II budowlany.

C. Czynności inżynierów okręgowych sprawują:

dla rejonu I Grodno — inż. Mieczysław Dąbrowski

dla rejonu II Kraków — inż. Eug. Kowalski

dla rejonu III Warszawa — inż. Jan Krzeczkowski

dla rejonu IV Poznań — inż. Felicjan Bukowski.

Niniejsze zarządzenie wchodzi w życie z dniem 10 stycznia 1928 r.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO
MONOPOLU TYTONIOWEGO
L. 69/pr/I/28.

Warszawa, dn. 2 stycznia 1928 r.

ZARZĄDZENIE.

Z dniem 2 stycznia 1928 r. zarządzam, aby telegramy wysyłane przez poszczególne Wydziały Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego były zaopatrywane po podpisie „Dyrmontyt" L. aktu. Np. „Dyrmontyt 12225/Pr", a to w celu uniknięcia możliwych nieporozumień i ułatwienia Kancelarji priorowania aktów, gdy Fabryki i Zakłady powołują się na telegraficzne zarządzenie.

Równocześnie zarządzam, aby Fabryki i Zakłady Polskiego Monopolu Tytoniowego podawały również jako ostatnie słowo telegramu liczbę aktu zarówno w korespondencji między sobą, jak i do Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

MONOPOLU TYTONIOWEGO
DYREKCJA POLSKIEGO
L. 1206/VI/2/28.

W sprawie zgłaszania zapotrzebowań na wyroby tytoniowe przez hurtowników.

Warszawa, dn. 10 stycznia 1928 r.

Do
Pana Prezesa Izby Skarbowej (wszystkich) oraz do Pana Naczelnika Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego w Katowicach.

Powołując się na okólnik w odpisie z dn. 19.XII. 1927 r. L. 44304/II/F/27 w sprawie składania przez poszczególnych koncesjonarjuszy miesięcznych zapotrzebowań na wyroby tytoniowe magazynom, do których wspomniani koncesjonarjusze są przydzieleni, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zaznacza, że do wydania powyższego okólnika, skłoniła ją ta okoliczność, że, jak wykazała dotychczasowa praktyka — hurtownicy, którzy składają się przeważnie z osób uprzywilejowanych, wykazują naogół zamałe zrozumienie dla handlowego prowadzenia swych przedsiębiorstw, skutkiem czego zaniedbują jedynie racjonalną drogę zwiększania swoich dochodów, za pomocą możliwie intensywnego wyzyskania pojemności rynku swego rejonu, wykorzystania wszelkich okoliczności, które wpływają na zwiększenie konsumcji wyrobów tytoniowych w danym rejonie, jak jarmarki, odpusty i t. p.

Wobec powyższego Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zwraca się do Pana Prezesa (Pana Naczelnika Wydziału) z usilną prośbą o wydanie zarządzeń podległym organom, aby przez stały i systematyczny nadzór nad hurtownikami wyszkoliły hurtowników w kierunku handlowego prowadzenia swego przedsiębiorstwa, co jest tylko wówczas możliwe, gdy dany hurtownik będzie sumiennie badał potrzeby i wymagania swego rynku oraz wszelkie objawy, mające wpływ na zwiększenie, wzgl. zmniejszenie konsumcji. Dotyczy to przedewszystkiem przemytnictwa i nielegalnego handlu wyrobami tytoniowemi, odpowiedniego zaopatrzenia się w zapasy wyrobów tytoniowych w czasie odpustów, jarmarków, manewrów i t. p. oraz odpowiedniego zapasu w hurtowniach i sklepach detalicznych.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO
MONOPOLU TYTONIOWEGO
L. 1723/II/F/28.

Sprzedaż cygar w jednostkach po 200.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1928 r.

OKÓLNIK.

Do
PP. Dyrektorów (Kierowników)
wszystkich Zakładów i Urzędów Monopolowych.

Opierając się na sprawozdaniach niektórych Zakładów, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego w interesie ekonomji, wprowadziła na niektóre cygara najniższych grup opakowania po 200 sztuk.

Opakowania te, jak się okazało nie są pożądane przez odbiorców i są trudne do zbycia.

Doszło do wiadomości D. P. M. T., że niektóre Zakłady i Urzędy skreślają w zamówieniach hurtowni zamówione ilości cygar tych marek, które są na składzie w opakowaniach po 200 sztuk.

Jakkolwiek skreślenia te są formalnie słuszne, ponieważ dotyczą poboru poniżej minimum, wyznaczonego przez najmniejsze jednostki opakowania, to jednak w interesie wyprzedaży opakowań po 200 sztuk Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego

zezwala na sprzedawanie cygar tych marek po 100 sztuk przez dzielenie opakowania na 2 części. Może to łatwo nastąpić, dzięki układowi wiązek cygar.

O tem zechcą PP. Dyrektorzy (Kierownicy) powiadomić w stosowny sposób interesowanych odbiorców.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 1205/IV/2/28.

W sprawie perjodycznych konferencyj hurtowników

Warszawa, dn. 10 stycznia 1928 r.

Do
Pana Prezesa Izby Skarbowej (wszystkie) i Pan Naczelnika Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego w Katowicach.

Na konferencji, odbytej w Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego dn. 5.I.1928 r. z kierownikami Państwowych Magazynów Wyrobów Tytoniowych, podniesiono konieczność zwoływania przez poszczególne Izby Skarbowe perjodycznych konferencyj hurtowników, przydzielonych do poszczególnych magazynów pod przewodnictwem delegata danej Izby Skarbowej względnie Urzędu Skarbowego z udziałem kierownika danego magazynu.

Zadaniem tych konferencyj, byłoby dokładne zapoznanie się z potrzebami danego rynku, ze stopniem jego nasycenia, z przyczynami, które powodują fluktuację w konsumcji oraz omówienie i wskazanie środków, któreby przyczyniły się do wzrostu konsumcji, jakoteż wskazanie dróg, któreby usunęły przeszkody (przemytnictwo i nielegalny handel wyrobami tytoniowymi) tamujące rozwój konsumcji wyrobów tytoniowych.

Nawiązanie ścisłego osobistego kontaktu, pomiędzy sprzedawcami wyrobów tytoniowych, a ich władzą nadzorczą, jaką jest Izba Skarbowa oraz wspólne omówienie okoliczności, które mogą przyczynić się do zwiększenia konsumcji wyrobów tytoniowych, a co zatem idzie, zwiększenia dochodów Skarbu Państwa, da niewątpliwie pomyślne rezultaty i ułatwi w przyszłości pracę nadzorczą Izbom Skarbowym.

Wskazanem byłoby zwołanie takich konferencyj przynajmniej 2 razy do roku przy jednoczesnem zawiadomieniu o terminie mających się odbyć konferencyj kierownika danego magazynu oraz Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego dla ewentualnego wysłania delegata przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Konferencje należałoby zwoływać w siedzibach poszczególnych magazynów osobno dla hurtowników każdego okręgu, przydzielonych do tychże magazynów.

Jeżeli hurtownicy pobierający wyroby tytoniowe w danym magazynie należą do okręgów różnych Izb Skarbowych (Urzędów skarbowych) przedstawiciele tychże (względnie Urzęd. Skarb.) winni wziąć udział w konferencjach.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 44419/IV/2/27.

W sprawie uproszczenia sposobu nadawania koncesji na sklepy tytoniowe po wsiach.

Warszawa, dn. 31 grudnia 1927 r.

Do
wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego w Katowicach.

Akcja zwiększenia sieci sklepów tytoniowych po wsiach, na której energiczne prowadzenie Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zwracała uwagę w rozporządzeniach z dnia 27.X.1925 r. L. 11080/Pr/IV/25 i z 16.IV.1927 r. L. 13614/IV/27, mimo bardzo dodatnich w niektórych okręgach rezultatów, nie jest jeszcze całkowicie ukończona i należy zastosować wszelkie środki ku temu, aby doprowadzić organizację sklepów po wsiach do bezwzględnie zadawalających wyników.

Z przedkładanych w tym względzie sprawozdań wynika, iż jedną z najbardziej hamujących rozwój sklepów tytoniowych po wsiach trudności jest dotychczasowy sposób nadawania koncesji na sklepy tytoniowe, przewidziany w odnośnych paragrafach działu III I. K. T. pod tytułem: „Sklepy tytoniowe".

Mając powyższe na uwadze, a z drugiej strony dążąc do tego, aby w najmniejszej nawet osadzie było jedno miejsce detalicznej sprzedaży wyrobów tytoniowych, Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego niniejszem zezwala na nadawanie koncesji na sklepy wiejskie, bez ogłaszania postępowania konkursowego, przewidzianego w § 29 I. K. T.

W ten sposób będzie ułatwione ubieganie się o koncesję tytoniową wszystkim drobnym przedsiębiorstwom handlowym po wsiach, a równocześnie odpadnie przewlekła procedura i związana z tem praca Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych. Oczywiście odnosi się to tylko do sklepów wiejskich.

Dalszą konsekwencją powyższego zarządzenia jest to, że osoby, ubiegające się o koncesję, do podań, składanych we właściwych Urzędach Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych, nie będą potrzebowały dołączać załączników, wyszczególnionych w § 31 I. K. T. Wystarczy, jeżeli osoba, ubiegająca się o koncesję (oczywiście obywatel polski), powoła się w swem podaniu na dowód osobisty, jaki posiada, oraz na okoliczność, że ma ogólne warunki do prowadzenia handlu. Prawdziwość w ten sposób sformułowanego podania może być stwierdzana przez właściwą zwierzchność gminną (sołtectwo), posterunek Policji Państwowej, ekspozyturę Kontroli Skarbowej,

względnie nawet urzędnika Urzędu Skarbowego Akcyz i Monopolów Państwowych, odbierającego takie podanie, o ile osoba, ubiegająca się, składa je osobiście, stwierdzając przy tej sposobności swoją identyczność, jakimikolwiek dowodami osobistymi (dowód osobisty, książka wojskowa, książka inwalidzka i t. p.) i wykazując się ogólnymi warunkami do prowadzenia drobnego handlu. Dodawać nie potrzeba, iż w każdym razie osoby uprzywilejowane mają pierwszeństwo. O ileby jednak miał zajść taki wypadek, że w pewnej miejscowości, w której dotychczas nie było sklepu tytoniowego, a na podstawie rozporządzenia niniejszego otrzymała koncesję na sklep, w trybie uproszczonym, osoba nieuprzywilejowana i, po jakimś czasie wystąpiła osoba uprzywilejowana, domagając się nadania koncesji, względnie nawet cofnięcia koncesji osobie nieuprzywilejowanej i nadania jej tej koncesji, to władze skarbowe pierwszej instancji upoważnione są do nieuwzględniania takich podań lub, o ile względy organizacyjne nie stoją na przeszkodzie, mogą nadać koncesję tej osobie uprzywilejowanej, jednak nie mogą cofać koncesji uprzednio nadanej osobie nieuprzywilejowanej tylko z tego tytułu, że zgłosiła się w późniejszym czasie osoba uprzywilejowana.

Przepis co do odległości 60 metrów jednego sklepu tytoniowego od drugiego, w odniesieniu do sklepów wiejskich, znosi się. Rozmieszczenie tych sklepów pozostawia się uznaniu Urzędów Skarbowych Akcyz i Monopolów Państwowych, a nawet miejscowej Kontroli Skarbowej z tem tylko zastrzeżeniem, że winno ono być celowe, to znaczy dawać rękojmię najdogodniejszego zaopatrywania się ludności w wyroby tytoniowe.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego w końcu nadmienia, że z treścią i intencją niniejszego zarządzenia winny być jaknajdokładniej zaznajomione organa Kontroli Skarbowej, które, mając sposobność bezpośredniego stykania się z ludnością, są w możności oddziaływać na nią i nakłaniać chętnych do ubiegania się o koncesje na sklepy tytoniowe po wsiach.

Nadmienia się przytem, że stosownie do wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu z dn. 6 sierpnia 1927 r. L. D. P. O. 7130/VII, tak podania o nadanie koncesji na sprzedaż wyrobów tytoniowych, jak i świadectwa koncesyjne (dokumenty koncesyjne) nie podlegają żadnym opłatom stemplowym, o czem jeszcze Izby otrzymają bezpośrednie wskazówki ze strony Ministerstwa Skarbu.

O wynikach, przeprowadzonej na podstawie niniejszego, akcji zechcą Izby (Wydział Skarbowy) zawiadomić Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego do dnia 1 sierpnia 1928 r.

Zastępca Naczelnego Dyrektora:
(—) *K. Chwalibóg.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 11727/Pr./I/27.

Warszawa, dn. 14 grudnia 1927 r.

Do

Panów Dyrektorów (Kierowników) Zakładów i Urzędów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego poleca Panom Dyrektorom i Kierownikom wykazywać na przyszłość we wnioskach na udzielenie dodatków remuneracyjnych do poborów dla podległego Im personelu, w rubryce „uwaga", wszelkiego rodzaju urlopy i choroby za dany miesiąc poszczególnych funkcjonarjuszów wymienionych w tych wnioskach.

Za Naczelnego Dyrektora:
Kierownik Wydziału.
(—) *Szwedzicki.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 1052/II/KS/28.

Oznaczenie kwartałów liczbami porządkowemi.

Warszawa, dnia 10 stycznia 1928 r.

Do

PP. Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Zakładów i Urzędów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Oznaczanie kwartałów roku liczbami porządkowemi, począwszy od roku budżetowego 1927/28 ma się dokonywać w ten sposób, że liczby te mają odpowiadać porządkowi kwartałów w roku budżetowym, a nie kalendarzowym, a zatem:

pierwszym nazywać należy kwartał kwiecień — czerwiec,
drugim — lipiec — wrzesień,
trzecim — październik — grudzień,
czwartym — styczeń — marzec.

Za Naczelnego Dyrektora:
Naczelnik Wydziału.
(—) *A. Lewicki.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 44356/VII/4/27.

Jednolity wzór wykazów o obrotach sum w depozytach rzeczowych w Kasach Skarb.

Warszawa, dn. 20 grudnia 1927 r.

OKÓLNIK

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Zakładów i Urzędów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Celem wprowadzenia jednolitego wzoru wykazów, przedkładanych o powyższej treści — przesyła Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego w załączeniu wzór takiego wykazu z poleceniem ścisłego stosowania przy sporządzeniu tego wykazu.

Ponieważ z przedkładanych dotąd sprawozdań wynika, że zarządzenia dotychczasowe wydane w powyższym przedmiocie nie były należycie wykonywane, zwraca się Dyrekcja celem ostatecznego wyrównania odchyleń i dla przeprowadzenia prawidłowego zarachowania buchalteryjnego do Panów Dyrektorów (Kierowników) z poleceniem przedłożenia Dyrekcji w dniach najbliższych obrotów w depozytach rzeczowych w Kasach Skarbowych za okres od 1 kwietnia 1927 r. do końca listopada b. r. przy użyciu przyległego wzoru.

Za grudzień b. r. i w przyszłości przedkładać należy wykazy łącznie z wykazami obrotów na rachunkach bieżących, wzgl. obrotów sum depozytowych, a również i w wypadkach negatywnych.

Panowie Dyrektorowie (Kierownicy) zechcą też donieść, czy po dzień przedłożyć się mającego sprawozdania znajdują się jeszcze jakiekolwiek depozyta w Kasach Zakładu (Urzędu), względnie w razie ujawnienia się takich zarządzić zechcą niezwłoczne ich przeniesienie do Kasy Skarbowej.

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego oczekuje ścisłego wykonania powyższego zarządzenia.

p. o. Zastępcy Naczelnego Dyrektora:
(—) *Szymański.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. Urzędu..................

Urząd wysyłający..................

WZÓR.

WYKAZ

szczegółowy obrotów sum w depozytach rzeczowych
w Kasie Skarbowej w ....**za miesiąc**..................

(Do rozp. D. P. M. T. z dnia 20. XII. 27 r. L. 44356./VII./4./27 r.

1	2	3		4		5			6		7			8		9
Deponent	Opis depozytu	Pozostałość z okresu poprzedniego		PRZYCHÓD					ROZCHÓD					Pozostałość z końcem okresu sprawozd.		Uwagi
				do miesiąca sprawozdawczego		w miesiącu sprawozdaw.			do miesiąca sprawozdawczego		w miesiącu sprawozdaw.					
						data złożenia	suma				data podjęcia	suma				
		Zł.	gr.	Zł.	gr.		Zł.	gr.	Zł.	gr.		Zł.	gr.	Zł.	gr.	
	Razem															

Podpis Kierownika Urzędu

Data

Podpis urzędnika

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 45690/IV/27.

W sprawie sprzedaży specjalnych wyrobów tytoniowych. (Przedkładanie wniosków co kwartał).

Warszawa, dn. 31 grudnia 1927 r.

Do

wszystkich Izb Skarbowych i Wydziału Skarbowego Województwa Śląskiego w Katowicach.

Celem unormowania spraw, związanych z udzielaniem zezwoleń na prowadzenie sprzedaży specjalnych wyrobów tytoniowych w sklepach tytoniowych tak hurtowników tytoniowych jak i detalicznych sprzedawców wyrobów tytoniowych (właścicieli sklepów tytoniowych) Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zarządza co następuje:

Wnoszone przez koncesjonarjuszy do Izb Skarbowych (Wydziału Skarbowego) podania o zezwolenie na sprzedaż wyrobów specjalnych, zechcą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) na przyszłość przedkładać sumarycznie do decyzji Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z końcem kwartału wraz z tabelarycznym wykazem koncesjonarjuszy.

Wykaz taki winien zawierać w odnośnych rubrykach nazwisko i imię koncesjonarjusza, rodzaj jego przedsiębiorstwa (hurtowy detaliczny, samoistny, niesamoistny) oraz stosowny wniosek Izby Skarbowej (Wydziału Skarbowego) na uwzględnienie lub nieuwzględnienie podania.

Omawianym wykazem winni być objęci również ci koncesjonarjusze, którzy podań o specjalne wyroby nie wnosili, a którym — zdaniem Izby Skarbowej (Wydziału Skarbowego) — z rozmaitych względów należałoby poruczyć (zobowiązać) sprzedaż wyrobów specjalnych.

Jednocześnie Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego zaznacza, że ze względów zasadniczych będą udzielane zezwolenia tylko na sprzedaż wyrobów specjalnych (z wykluczeniem wyrobów importowanych, sprzedawanych jedynie w Skarbowych Zakładach sprzedaży wyrobów tytoniowych) i, że w pierwszym rzędzie uwzględniane będą wnioski Izb Skarbowych (Wydziału Skarbowego), tyczące się tych koncesjonarjuszy, którzy sprzedaż wyrobów tytoniowych prowadzą samoistnie (połączenie sprzedaży z handlem papieru, książek i t. p. artykułów nie stanowi przeszkody w uzyskaniu omawianego zezwolenia), rozporządzają wzorowo i wystawnie urządzonymi lokalami handlowymi, umieszczonymi w centrach miejscowości lub przy najruchliwszych ulicach.

Ze względu na należyte zaopatrzenie większych miast w specjalne wyroby wskazanemby było, by w każdej dzielnicy znajdował się przynajmniej jeden sklep tytoniowy ze specjalnymi wyrobami tytoniowymi.

Przedstawiony wyżej tabelaryczny wykaz koncesjonarjuszy, ubiegających się o sprzedaż specjalnych wyrobów, wraz z odnośnemi podaniami zechcą Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy) przedłożyć Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego poraz pierwszy dn. 5 kwietnia 1928 r.

Zastępca Naczelnego Dyrektora:
(—) *K. Chwalibóg.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L 38018/V/27.

Warszawa, dnia 9 grudnia 1927 r.

Do

Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych, Państwowych Magazynów Wyrobów Tytoniowych, Państwowych Magazynów Surowców Tytoniowych, Urzędów Wykupu Tytoniu i Zakładu Doświadczalnego Uprawy Tytoniu w Piadykach.

W załączeniu otrzymuje Pan Dyrektor (Kierownik) instrukcję opracowaną przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego dla okręgowych inżynierów Polskiego Monopolu Tytoniowego do wiadomości i zastosowania się, z nadmienieniem, że o przydziale wspomnianych inżynierów zostanie Pan Dyrektor (Kierownik) oddzielnie zawiadomiony, a to celem korzystania z ich pomocy w § 14 rzeczonej instrukcji wyszczególnionej.

Równocześnie podkreśla się, że inżynierowie okręgowi są służbowo zależni jedynie od Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego i otrzymują od niej bezpośrednio odnośne zlecenia, oraz bezpośrednio przedstawiają Dyrekcji swe sprawozdania.

1 załącznik.

Zastępca Naczelnego Dyrektora:
(—) *K. Chwalibóg.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 38018/V/27.

PRZEPISY SŁUŻBOWE

dla inżynierów okręgowych, zatrudnionych w Polskim Monopolu Tytoniowym.

§ 1.

Dla ustalenia ścisłego kontaktu z fabrykami tytoniowemi, magazynami i urzędami, oraz celem usystematyzowania stałego nadzoru technicznego nad pracą i sprawnością maszyn tytoniowych i pomocniczych, jak również nad funkcjonowaniem wszelkich instalacji technicznych, znajdujących się w fabrykach, magazynach i urzędach Polskiego Monopolu Tytoniowego, oraz celem przeprowadzenia fachowego stałego nadzoru nad nowowznoszonemi, jak również nad istniejącemi, budowlami — Dyrekcja Pol-

skiego Monopolu Tytoniowego ustanawia niniejszem stanowiska inżynierów okręgowych.

§ 2.

Wszystkie Państwowe Fabryki Wyrobów Tytoniowych, Urzędy Wykupu Tytoniu, Magazyny Wyrobów Tytoniowych i Magazyny Surowców Tytoniowych oraz Zakład Doświadczalny Uprawy Tytoniu w Piadykach, łączą się terytorjalnie w cztery rejony:

Rejon I.

obejmuje Państwowe Fabryki Wyrobów Tytoniowych: w Grodnie, Wilnie, Białymstoku i Kowlu, Państwowe Magazyny Wyrobów Tytoniowych: w Brześciu n/Bugiem, Łukowie, Równem, oraz Urząd Wykupu Tytoniu w Krzemieńcu.

Rejon II.

obejmuje Państwowe Fabryki Wyrobów Tytoniowych: w Krakowie, Wodzisławiu, Winnikach, Monasterzyskach, Państwowe Magazyny Wyrobów Tytoniowych: w Częstochowie, Katowicach, Wadowicach, Nowym Sączu, Rzeszowie, Tarnowie, Kołomyji, Lwowie, Przemyślu i Stanisławowie, Państwowy Magazyn Surowców i Wyrobów Tytoniowych w Oświęcimiu, Państwowy Magazyn Surowców Tytoniowych w Maczkach, Urzędy Wykupu Tytoniu: w Borszczowie, Jagielnicy i Zabłotowie, wreszcie Zakład Doświadczalny Uprawy Tytoniu w Piadykach.

Rejon III.

obejmuje Państwowe Fabryki Wyrobów Tytoniowych: w Warszawie - Miasto, Warszawie - Ochota, Łodzi i Radomiu, Państwowe Magazyny Wyrobów Tytoniowych w Kielcach i Lublinie, oraz Państwowy Magazyn Surowców i Wyrobów Tytoniowych w Warszawie.

Rejon IV.

obejmuje Państwowe Fabryki Wyrobów Tytoniowych: w Poznaniu-Bukowska, Poznaniu-Jeżyce, Poznaniu-Łazarz, Kościanie, Bydgoszczy i Starogardzie, Państwowe Magazyny Wyrobów Tytoniowych: w Toruniu, Poznaniu, Grudziądzu, Kaliszu i Państwowy Magazyn Surowców Tytoniowych w Aleksandrowie Kujawskim.

§ 3.

Miejscem stałego pobytu okręgowego inżyniera:

dla rejonu Nr. I jest Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych w Grodnie;

dla rejonu Nr. II jest Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych w Krakowie;

dla rejonu Nr. III jest Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego w Warszawie;

dla rejonu Nr. IV jest Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych w Poznaniu-Łazarz.

§ 4.

Okręgowi inżynierowie obowiązani są przeprowadzać lustrację Fabryk, Magazynów i Urzędów na terenie swego rejonu w myśl § 8 niniejszych przepisów.

§ 5.

Do obowiązków okręgowych inżynierów należy:

1) nadzór nad ruchem i należytem funkcjonowaniem wszystkich maszyn tytoniowych i pomocniczych, wszelkich urządzeń technicznych i instalacji, nadzór nad racjonalną konserwacją samochodów ciężarowych i osobowych, nad bezpieczeństwem ogniowem Fabryk, Magazynów i Urzędów, oraz nad prowadzeniem fabrycznych warsztatów mechanicznych;

2) kierowanie i przeprowadzanie prób z nowemi maszynami i urządzeniami technicznemi;

3) przyjmowanie udziałów w komisjach wykonywanych przez inspektorów przemysłowych, względnie Inspektorów pracy (rewizje kotłów parowych, dźwigów elektrycznych, odbiory wykonanych inwestycyj i t. d.);

4) przedkładanie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego wniosków we wszelkich sprawach technicznych, w szczególności w sprawach dotyczących zwiększenia wydajności, obniżenia kosztów produkji przez instalację nowych urządzeń maszynowo - technicznych i t. d. uwzględniając metody racjonalne; organizacji pracy;

5) nadzór nad konserwacją i remontem istniejących budynków;

6) nadzór nad przebudową, względnie nad nowo - wznoszonemi budynkami, wykonywanemi bądź przez prywatnego przedsiębiorcę, bądź też przez Fabrykę, Magazyn. Urząd we własnym Zarządzie sposobem gospodarczym.

W tym celu wchodzą inżynierowie okręgowi w skład odnośnych Komitetów budowy.

7) przedkładanie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego wniosków w sprawie remontu, względnie przebudowy Fabryk, Magazynów, Urzędów;

8) przedkładanie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego wniosków w sprawie przydziału technika budowlanego, w wypadku prowadzenia dużych nowych budowli;

9) sporządzanie planów odnośnych Fabryk, Urzędów, Magazynów, w celu nanoszenia na nich wszelkich zmian podczas przebudowy, względnie rozbudowy, jak również wszystkich istniejących maszyn i urządzeń technicznych, oraz instalacyj.

Czynności określone ad 5, 6, 7, 8 i 9 obciążają obowiązki inżynierów okręgowych w wypadku jeśli Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego nie powierzy wykonywania powyższych funkcyj specjalnym inżynierom budowlanym.

§ 6.

Okręgowi inżynierowie przyjmowani są przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego na wniosek Naczelnika Wydziału Technicznego i służbowo podlegają bezpośrednio i jedynie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego.

§ 7.

Godziny urzędowania Inżynierów okręgowych ustalone są godzinami pracy fabrycznej.

§ 8.

Okręgowi inżynierowie wykonywują lustracje techniczne dwojakiego rodzaju:

1) zwyczajne
2) specjalne

Zwyczajną lustrację przeprowadza okręgowy inżynier na terenie swego rejonu w Fabrykach nie mniej jak raz na miesiąc, w Magazynach Wyrobów Tytoniowych, Surowców Tytoniowych i Urzędach Wykupu Tytoniu nie mniej jak raz na trzy miesiące.

Termin trwania lustracji zwyczajnej zależy od potrzeb faktycznych.

Przyjazd i wyjazd okręgowego inżyniera winien być każdorazowo stwierdzony przez Dyrektora (Kierownika) Fabryki, Urzędu lub Magazynu.

Specjalną lustrację techniczną wykonywa okręgowy inżynier na skutek polecenia Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, lub na skutek wezwania Dyrektora (Kierownika) Fabryki, Urzędu, Magazynu swego rejonu.

Wezwanie powyższe winno być umotywowane nagłą potrzebą.

§ 9.

Lustracje zwyczajne winny być przeprowadzane grupowo, t. j. obejmować w sposób ciągły szereg urzędów geograficznie pobliskich.

Przed rozpoczęciem lustracji grupowych określą okręgowi inżynierowie ścisłą marszrutę, oraz ustalą w przybliżeniu dzień przypuszczalnej lustracji danego Urzędu. Powyższe zestawienie winni przesyłać inżynierowie okręgowi do wglądu przed udaniem się w podróż służbową. Niewykonanie planów wyjazdowych winno być usprawiedliwione.

§ 10.

Na poczet kosztów podróży i djet wypłaca zaliczki okręgowemu inżynierowi kasa Państwowej Fabryki Wyrobów Tytoniowych, przy której powyższy urzędnik ma swe stałe miejsce zamieszkania. Wysokość wypłaconej zaliczki ustalają odnośne przepisy.

§ 11.

Okręgowi inżynierowie przed rozpoczęciem sprawowania swych czynności, obowiązani są każdorazowo porozumieć się z Dyrektorem (Kierownikiem) lustrowanej Fabryki, Urzędu, Magazynu. Inżynier okręgowy winien udzielać Dyrekcji (Kierownictwu) Fabryki, Magazynu, Urzędu wszelkich fachowych wskazówek. Zauważone wadliwości i usterki bieżące wpisze inżynier okręgowy do specjalnie w tym celu wprowadzonej w każdej Fabryce, Magazynie i Urzędzie książki uwag i spostrzeżeń rewizyjnych polecając Dyrektorowi (Kierownikowi) Fabryki, Magazynu i Urzędu stwierdzone usterki usunąć do czasu najbliższej następnej lustracji Fabryki, Urzędu, Magazynu.

Schemat książki uwag i spostrzeżeń rewizyjnych będzie ustalony przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego i dodatkowo przesłany.

Ze względu na zakres swej pracy okręgowi inżynierowie mają prawo wstępu podczas lustracji do wszystkich pomieszczeń Fabryki, Magazynu, Urzędu.

§ 12.

Po ukończeniu lustracji bądź zwyczajnej, bądź specjalnej wraca okręgowy inżynier do stałego swego miejsca pobytu.

W nieprzekraczalnym terminie 8-mio dniowym po ukończeniu lustracji bądź to zwyczajnej, bądź to specjalnej, winien okręgowy inżynier przedłożyć Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego odnośne sprawozdanie.

Rachunki kosztów podróży i djet winny być przydkładane Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego do zatwierdzenia za każdy miesiąc kalendarzowy z dołu, w terminie 8-miu pierwszych dni następnego miesiąca kalendarzowego, zgodnie z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17/XI. 1927 r. Dziennik Ustaw Nr. 92, pozycja 826.

Odpis sprawozdania lustracyjnego przesyła Okręgowy Inżynier równocześnie Dyrektorowi (Kierownikowi) Fabryki, Urzędu, Magazynu do wiadomości, za wyłączeniem sprawozdań treści poufnej.

§ 13.

Na wypadek gdyby sprawozdanie okręgowego inżyniera zawierało wniosek nieuzgodniony z Zarządem Fabryki, Urzędu, Magazynu, Dyrektor (Kierownik) Fabryki, Urzędu, Magazynu obowiązany jest bezzwłocznie nadesłać Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego swoje wnioski w tychże sprawach.

§ 14.

Dyrektor (Kierownik) Fabryki, Urzędu, Magazynu jest uprawniony w wypadkach nagłych i niecierpiących zwłoki do wezwania okręgowego inżyniera z miejsca stałego jego pobytu, lecz tylko ze swego rejonu, w celu uzyskania pomocy fachowej. O dokonanym wezwaniu okręgowego inżyniera winien bezzwłocznie Dyrektor (Kierownik) Fabryki, Urzędu, Magazynu sprawozdać Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z wykazaniem potrzeby wezwania, następnie zaś donieść o wyniku delegacji i przedsięwziętych środkach zaradczych.

§ 15.

Dyrektor (Kierownik) Fabryki, Urzędu, Magazynu winien okazać okręgowemu inżynierowi podczas trwania lustracji wszelką pomoc i ułatwienie w sprawowaniu czynności urzędowych okręgowego inżyniera (pomoc kancelaryjna, ślusarska, pomieszczenie dla pracy, nocleg i t. d.) oraz udzielać informacji i wyjaśnień w zakresie czynności urzędowych odnośnie do spraw technicznych (mechanicznych i budowlanych).

§ 16.

Inżynier okręgowy jest uprawniony do wydawania tymczasowych zarządzeń bez uprzedniego otrzymania odnośnego zezwolenia ze strony Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, jednak tylko w wypadkach nagłych natury technicznej, które bezpośrednio dotyczą utrzymania Fabryki w ruchu lub zagrażają bezpieczeństwu Fabryki, Urzędu, Magazynu. W tych razach okręgowy inżynier obowiązany jest bezzwłocznie sprawozdać o wydanych tymczasowych zarządzeniach drogą telefoniczną względnie telegraficzną Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego.

§ 17.

Okręgowy inżynier jest odpowiedzialny, zgodnie z istniejącemi przepisami o obowiązkach urzędników

państwowych, bezpośrednio przed Dyrekcją Polskiego Monopolu Tytoniowego za sumienne i fachowe wykonywanie powierzonych mu czynności, w szczególności za należyte utrzymanie w ruchu maszyn tytoniowych i pomocniczych za sprawne funkcjonowanie wszelkich instalacyj i urządzeń technicznych, racjonalną konserwację samochodów ciężarowych i osobowych, oraz za bezpieczeństwo ogniowe Fabryk, Magazynów i Urzędów, jak również za ścisłe wykonywanie robót budowlanych, dotyczących konserwacji, remontów i przeróbek objektów monopolowych zgodnie z planami i kosztorysami zatwierdzonymi przez Dyrekcję Polskiego Monopolu Tytoniowego.

§ 18.

Okręgowi inżynierowie obowiązani są sprawdzać stopień przygotowania fachowego personelu, któremu powierzona jest piecza nad kotłami, silnikami, elektromotorami, dźwigami, maszynami i t. d. Na wypadek gdyby stopień przygotowania fachowego nie odpowiadał wymaganiom techniki i bezpieczeństwa, inżynier okręgowy jest w prawie w sprawach nagłych zawiesić rzeczonego pracownika w czynnościach służbowych po uprzednim porozumieniu się z Dyrektorem (Kierownikiem) Fabryki, Urzędu, Magazynu, sprawozdając równocześnie o powyższym Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Warszawa, dnia 9 grudnia 1927 r.

Zastępca Naczelnego Dyrektora:
(—) *K. Chwalibóg.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 3076/VIII/28.

W sprawie zatrudniania kobiet w fabrykach i zakładach P. M. T.

Warszawa, dnia 26 stycznia 1928 r.

OKÓLNIK.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Zauważono, że w niektórych fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego zdarzają się wypadki zatrudniania kobiet przy pracach, wymagających dźwigania ciężarów.

W związku z tem przypomina się Panom Dyrektorom (Kierownikom) ścisłe przestrzeganie Ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 636), tudzież rozporządzenie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 29 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81 z r. 1925, poz. 558).

W tych fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego, w których było dotychczas praktykowane zatrudnianie kobiet przy noszeniu ciężarów ponad 30 kg. oraz przy pracach kobietom wzbronionych powyższem rozporządzeniem należy zwyczaju tego zaniechać pod rygorem osobistej odpowiedzialności Panów Dyrektorów (Kierowników).

Za Naczelnego Dyrektora:
Naczelnik Wydziału,
(—) *J. Napieralski.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO
L. 1996/VIII/28.

W sprawie urlopów karnych.

Warszawa, dnia 17 stycznia 1928 r.

OKÓLNIK.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Zauważono, że Panowie Dyrektorowie (Kierownicy) niektórych Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego stosują względem robotników, jako wymiar kary, t. zw. **„urlop karny"**, polegający na przymusowem zawieszeniu w pracy robotnika przez pewien okres czasu, bez prawa do wynagrodzenia.

„Urlop karny" nie został objęty § 26 „Przepisów", normujących sprawę kar wymierzanych robotnikom zatrudnionym w Polskim Monopolu Tytoniowym.

W celu uniknięcia w przyszłości niepożądanych skarg i interwencji osób zainteresowanych zechcą Panowie Dyrektorzy (Kierownicy) stosować względem robotników jedynie kary wymienione w § 26 „Przepisów, normujących prawa i obowiązki robotników Polskiego Monopolu Tytoniowego". Stosowania natomiast „urlopów karnych" należy bezwzględnie zaniechać.

Za Naczelnego Dyrektora:
Naczelnik Wydziału,
(—) *J. Napieralski.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO
L. 39853/VIII/27.

Komentarz do § 26-go, punkt 3-ci „Przepisów normujących prawa i obowiązki robotników P. M. T."

Warszawa, dnia 5 stycznia 1928 r.

OKÓLNIK.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Nawiązując do § 26-go punkt 3-ci „Przepisów, normujących prawa i obowiązki robotników Polskie-

go Monopolu Tytoniowego", wyjaśnia się, co następuje:

Kary pieniężne mogą być nakładane:

1) za wadliwą robotę,

2) za niestawienie się do pracy,

3) za przekroczenie porządku.

Za robotę wadliwą uważa się wyrabianie przez robotnika, skutkiem niedbalstwa, przedmiotów w złym gatunku, psucie podczas roboty materjałów, maszyn i innych narzędzi pracy.

Za niestawienie się do pracy, w odróżnieniu od spóźnienia lub samowolnego opuszczenia pracy, uważa się nieprzybycie do roboty w ciągu conajmniej połowy dnia roboczego. Kara za niestawienie się do pracy zależna jest od wysokości płacy i okresu czasu, opuszczonego w miesiącu bezpośrednio poprzedzającym niestawienie się, który nie może być dłuższy niż 6 dni (gdyż wówczas następuje rozwiązanie stosunku służbowego). Oprócz tego cały opuszczony okres czasu nie jest płacony. Nie należy nakładać kary za niestawienie się do pracy, jeżeli nastąpiło ono z przyczyn od robotnika niezależnych, dostatecznie umotywowanych, np.: z powodu nieszczęśliwego wypadku, skutkiem pożaru, wylewu rzek, choroby, uniemożliwiającej mu wychodzenie z domu i skutkiem śmierci lub ciężkiej choroby rodziców, męża, żony i dzieci.

Za przekroczenie porządku jest uważane:

a) samowolne opuszczenie pracy,

b) przekroczenie obowiązujących przepisów wewnętrznych,

c) niewykonanie otrzymanego zlecenia,

d) niezachowanie w pomieszczeniach fabryk i zakładów porządku i czystości,

e) zakłócanie spokoju przy pracy,

f) przybycie do pracy w stanie nietrzeźwym i t.p.

Robotnik przybywający do pracy w stanie nietrzeźwym niezależnie od wymierzonej mu kary pieniężnej nie może być w tym dniu dopuszczony do pracy.

W fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego robotnik spóźniający się nie jest dopuszczany w zasadzie do pracy i nie otrzymuje z tego powodu zarobku. Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego nie zamierzając odstąpić od dotychczasowych rygorów w tej mierze, poleca nadal nie dopuszczać spóźniających się do pracy, odstępując już od stosowania za to przekroczenie kar pieniężnych.

Kary wymierzane za wadliwą robotę, za niestawienie się do pracy i za przekroczenie porządku, ustanawia się na zł. 1, zł. 2, zł. 3 i zł. 5 jednorazowo, z tem, że kary te mogą być nakładane zależnie od okoliczności bez zachowania kolejności.

Ogólna suma kar nie może przewyższać zł. 7 (siedmiu) w ciągu jednego tygodnia pracy.

Kary pieniężne wpisuje się do osobnej Księgi Kar.

Potrącenia z zarobków robotników tytułem kar pieniężnych należy dokonywać w listach płatniczych i zarachowywać je na przychód w księdze kasowej, zaznaczając w treści tytuł wpłaty jako „kary robotnicze".

Potrącenia z tytułu kar pieniężnych stanowią oddzielny fundusz.

Po zakończeniu roku fabrykacyjnego należy, po porozumieniu się z miejscowymi organami Inspekcji Pracy, przedkładać Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego wnioski na przeznaczenie kwot z tytułu kar pieniężnych na cele robotnicze: oświatowe lub humanitarne.

Powyższe należy podać do wiadomości miejscowym organom Inspekcji Pracy, celem zatwierdzenia tabeli kar, a następnie należy obwieścić robotnikom.

Kierownik:

(—) *Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 1827/VIII/28.

Unormowanie płac tygodniowych, dodatków starszeństwa i na dzieci do płac robotniczych.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1928 r.

OKÓLNIK.

Do

Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Fabryk, Zakładów i Urzędów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Poczynając od 1-go tygodnia fabrykacyjnego roku 1928 Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego ustala, co następuje:

1) Płace tygodniowe przyznaje się wszystkim robotnikom po roku pracy. Okres ten liczy się od 1-go stycznia roku następnego po dacie przyjęcia. Przez wynagrodzenie tygodniowe rozumie się wynagrodzenie za 6 dni w tygodniu bez względu na przypadające w tym tygodniu święta; za niedzielę robotnik płatny tygodniowo wynagrodzenia nie otrzymuje, o ile nie jest w pracy. Przy wynagrodzeniu tygodniowem zapłata za święto przypada robotnikowi, jeżeli w przeddzień święta i w dniu następnym po święcie był w pracy.

W tych fabrykach, w których do płac robotniczych stosowany jest system premjowy, robotnik otrzymuje za święto płacę zasadniczą wraz z ewentualnymi dodatkami na dzieci i za lata starszeństwa.

2) Dodatki starszeństwa za każdy pełny rok pracy ustala się na gr. 6 (sześć) dziennie. Lata pracy do określenia dodatków starszeństwa oblicza się od początku roku następnego po dacie przyjęcia. Np. robotnik został przyjęty do fabryki 17-go kwietnia 1924 r.; lata starszeństwa liczą się od 1-go stycznia 1925 r.; a więc na 1 stycznia 1928 r. dodatek jego winien wynosić 18 gr.

Dodatki starszeństwa otrzymują robotnicy za okres czasu służby nie dłuższy niż 35 lat.

Robotnicy, przyjęci z prywatnego przemysłu tytoniowego otrzymują dodatki starszeństwa w stosunku do czasu pracy wyłącznie w Polskim Monopolu Tytoniowym. Również do dodatków starszeństwa nie może być zaliczana żadna praca, ani służba zarówno w instytucjach rządowych, jak i prywatnych; również służba wojskowa nie jest zaliczana do dodatków starszeństwa.

3) Dodatek na dzieci ustala się na gr. 20 (dwadzieścia) dziennie na każde niezaopatrzone dziecko do lat 16-tu. Jeżeli w monopolu tytoniowym zatrudnieni są małżonkowie, to dodatek na dzieci otrzymuje tylko jedno z małżonków. Dodatku na dzieci nie przyznaje się tym robotnicom, których mężowie pracują w służbie państwowej lub samorządowej i dodatek taki na dzieci otrzymują.

Wyrównanie wypłaty, powstałej na skutek niniejszego należy uskutecznić przy najbliższej wypłacie tygodniowej.

Kierownik:
(—) *Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 1260/VIII/28.

W sprawie robotniczych wykazów statystycznych.

Warszawa, dnia 20 stycznia 1928 r.

O K Ó L N I K.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników)
Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

W związku z zapytaniem jednego z Urzędów Polskiego Monopolu Tytoniowego wyjaśnia się, że robotnicze wykazy statystyczne należy przedkładać i na podstawie danych i po upływie roku budżetowego, a nie kalendarzowego.

Za Naczelnego Dyrektora:
Naczelnik Wydziału.
(—) *J. Napieralski.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 1254/VIII/28.

W sprawie urlopów wypoczynkowych dla robotników na rok 1928.

Warszawa, dnia 11 stycznia 1928 r.

O K Ó L N I K.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników)
Fabryk i Zakładów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Ze względu na obowiązujące przepisy Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego poleca przystąpić niezwłocznie do opracowania racjonalnego planu urlopów wypoczynkowych dla robotników na rok 1928.

Przyznawanie urlopów można rozpocząć w czasie najbliższym.

Kolejność urlopów należy ustalić w ten sposób, żeby mogli otrzymać urlopy w okresie letnim przedewszystkiem ci robotnicy, którzy w roku ubiegłym nie korzystali z nich w tej porze roku, oraz ci, którym zalecono przez lekarza przeprowadzenie kuracji specjalnej w okresie letnim.

Pozatem należy dążyć, żeby latem z urlopów wypoczynkowych korzystało możliwie najmniej osób, a norma 50% robotników, uprawnionych do korzystania z urlopów w tej porze roku nie powinna być przekroczona.

Przeciwnie nawet, jeżeli robotnicy nie zgłoszą sprzeciwu, czego nie należy przypuszczać, to normę tę pożądanem jest zmniejszyć, przenosząc większość urlopów na okres obecny i ewent. jesienny.

Korzystanie z urlopów wypoczynkowych przez robotników nie może wpływać na zmianę ustalonych programów fabrykacyjnych, jak również z tego powodu nie należy przyjmować zastępczo żadnych pracowników.

Nieskorzystanie przez robotnika z urlopu wypoczynkowego w wyznaczonym terminie bez usprawiedliwionej przyczyny, pozbawia go prawa do urlopu w danym roku kalendarzowym.

Za Naczelnego Dyrektora:
Naczelnik Wydziału.
(—) *J. Napieralski.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 657/VIII/28.

W sprawie werkmistrzów i majstrów, posiadających kwalifikacje do kierowania praktycznem kształceniem terminatorów.

Warszawa, dnia 5 stycznia 1928 r.

O K Ó L N I K.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników)
Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych.

W związku z mającem nastąpić uzupełnieniem już istniejącego rozporządzenia Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z dnia 18 października 1926 r. L. 34519/VIII/26 r. w sprawie przyjmowania do fabryk Polskiego Monopolu Tytoniowego uczni ślusarskich, zechce Pan Dyrektor (Kierownik) nadesłać imienne wykazy z pośród obecnie zatrudnionych w tamtejszej fabryce tych werkmistrzów, mechaników i rzemieślników, którzy posiadają w myśl rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14-go grudnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1015) odpowiednie kwalifikacje do kierowania praktycznem kształceniem terminatorów.

Powyższe wykazy zechce Pan Dyrektor (Kierownik) nadesłać do Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego najpóźniej do dnia 31 stycznia 1928 r.

Za Naczelnego Dyrektora:
Naczelnik Wydziału.
(—) *J. Napieralski.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 1098/VIII/28.

W sprawie posiadania przez czeladników zatrudnionych w fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego świadectwa złożenia egzaminu na czeladnika.

Warszawa, dnia 10 stycznia 1928 r.

O K Ó L N I K.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych.

Nie wszyscy rzemieślnicy i mechanicy zatrudnieni w fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego posiadają świadectwa złożenia egzaminu czeladnika, o których to świadectwach wspomina rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12-go grudnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 117, poz. 1004).

W związku z powyższem zechce Pan Dyrektor (Kierownik) pouczyć tych robotników, którzy pełnią funkcje samodzielnych rzemieślników i mechaników i z tego tytułu pobierają dodatki osobiste, a nie posiadają potrzebnych świadectw złożenia egzaminu na czeladnika, że winni oni w jaknajkrótszym czasie wystarać się o wymagane świadectwa. W przeciwnym razie z braku posiadanego cenzusu nie będą mogli samodzielnie pełnić powierzonych im funkcyj i Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego będzie zmuszona przenieść ich do niższych kategorji płac oraz pozbawić dodatku osobistego.

W celu ułatwienia tym osobom, które nie posiadają potrzebnych świadectw, lecz mają kwalifikacje, przystąpienia do egzaminu, zechce Pan Dyrektor (Kierownik) porozumieć się z odpowiednią komisją egzaminacyjną, podając do wiadomości interesowanych robotników zasięgnięte informacje.

O zastosowaniu się do powyższego należy w swoim czasie, a najdalej do 15-go lutego 1928 r. donieść Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Może się zdarzyć, iż niektórzy specjaliści nie będą mieli świadectw ze złożonych egzaminów na czeladników, lecz będą mogli wykazać się świadectwami z odbytej nauki i praktyki w przedsiębiorstwach dużych, które to świadectwa mogą być równoznaczne ze świadectwami ze złożonych egzaminów. Tacy pracownicy winni zwrócić się do Komisji egzaminacyjnych w celu zalegalizowania tych świadectw i ustalenia równoznaczności ich ze świadectwem z odbytego egzaminu.

Kierownik:
(—) *Dr. Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO

L. 2861/VIII/28.

Jednorazowy zasiłek dla robotników Polskiego Monopolu Tytoniowego w wysokości 45% mies. płacy.

Warszawa, dnia 28 stycznia 1928 r.

O K Ó L N I K.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) wszystkich Fabryk, Zakładów i Urzędów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Na podstawie upoważnienie Pana Ministra Skarbu z dnia 27 stycznia 1928 r. Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego przyznaje robotnikom (com) jednorazowy zasiłek w wysokości 45% (czterdziestu pięć %) miesięcznego wynagrodzenia.

Prawo do zasiłku posiadają wszyscy robotnicy (ce) czynni, którzy w dniu 25 stycznia 1928 r. i terminach wypłaty zasiłku pozostawali w stosunku służbowym.

Za podstawę do wymiaru zasiłku należy przyjąć pełne wynagrodzenie robotników (c) za wszystkie dni pracy w miesiącu styczniu 1928 r., a więc:

1) dla robotników dniówkowych za 25 dni pracy

2) dla robotników, płatnych tygodniowo, t. j. również za przypadające w tygodniu święta za 26 dni pracy

3) dla robotników, płatnych za 7 dni w tygodniu za 31 dni pracy.

Przez pełne wynagrodzenie należy rozumieć płacę zasadniczą łącznie ze wszystkimi dodatkami.

Jednorazowy zasiłek podlega wypłacie w dwóch równych ratach. Pierwszą ratę należy wypłacić w czasie najkrótszym, po otrzymaniu niniejszego, drugą zaś w dniu 10-ym marca 1928 r.

Prawo do zasiłku nie przysługuje robotnikom (com), którzy zostali przyjęci po dniu 25-ym stycznia 1928 r.

W razie nieobecności robotnika (cy) w terminach wypłaty zasiłku i ewent. w dniach późniejszych z przyczyny usprawiedliwionej, która nie pociągała za sobą rozwiązania stosunku służbowego, zasiłek należy wypłacić bezpośrednio po powrocie robotnika do służby.

O ile chodzi o podatek dochodowy, traktuje się zasiłek jako wynagrodzenie jednorazowe.

Po uskutecznieniu wypłaty obu rat zasiłku, lecz niepóźniej niż 20-go marca 1928 r. należy donieść: ilu osobom wypłacono zasiłek według norm wyż. podanych oraz jakie kwoty wydatkowano z tytułu zasiłku dla każdej z trzech grup robotników.

Kierownik:
(—) *Dr. Kreutz.*

DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO
L. 1830/VIII/28.

O stosowaniu rozporządzenia Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z dnia 26 lipca 1927 r. L. 25699/VIII/27 w sprawie „Wydziałów robotniczych" w fabrykach i zakładach Pol. Mon. Tyt., położonych w wojew. Poznańskiem i Pomorskiem.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1928 r.

OKÓLNIK.

Do
Panów Dyrektorów (Kierowników) Państwowych Fabryk Wyrobów Tytoniowych, Państwowych Magazynów Wyrobów Tytoniowych, Urzędu Wykupu Tytoniu i Państw. Magaz. Wyr. Tyt., położonych w wojew. Poznańskiem i Pomorskiem.

Sprawa „Wydziałów robotniczych" przy fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego uregulowana została rozporządzeniem Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego z dnia 26 lipca 1927 r. L. 25699/VIII/27.

Powyższe rozporządzenie w niektórych punktach koliduje z analogicznemi i obowiązującemi jeszcze w wojew. Poznańskiem i Pomorskiem przepisami traktującemi w nieco odmienny sposób sprawę wspomnianych wyżej „Wydziałów robotniczych".

W związku z tem zechce Pan Dyrektor (Kierownik) jak przy wyborach, tak również do już istniejących przy fabrykach i zakładach Polskiego Monopolu Tytoniowego „Wydziałów robotniczych" ustosunkować się w ten sposób, że za punkt wyjścia należy przyjąć omawiane rozporządzenie Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego, w razie zaś kolizji, ewentualnie pominięcia przez to rozporządzenie pewnych kwestji milczeniem należy stosować przepisy rozporządzenia o „Wydziałach robotniczych" z dnia 23 grudnia 1918 r. (Reichsgesetzblatt § 1456), które obowiązują dotychczas na terenie wojew. Poznańskiego i Pomorskiego.

Zaznacza się, że ustawę oraz przepisy wykonawcze w tłumaczeniu polskiem znajdzie Pan Dyrektor (Kierownik) w „Zbiorze Ustaw" zebranych i przetłumaczonych w Poznaniu w 1927 r. przez posła na Sejm J. Brzezińskiego.

Kierownik:
(—) *Dr. Kreutz.*

RUCH SŁUŻBOWY.

a) w Dyrekcji Polskiego Monopolu Tytoniowego

I. Mianowani.

1) **Dr. Władysław Szwedzicki,** kierownik Wydziału Osobowo-Administracyjnego — Naczelnikiem Wydziału w V st. sł.

2) **Stanisław Szrom,** z Wydz. VII/3 — księgowym w VII st. sł.

3) **Henryk Reben,** z Wydz. VII/2 — kontrolerem w VIII st. sł.

4) **Bronisław Kuczewski,** z Wydz. VII/3 — kontrolerem w VIII st. sł.

5) **Józef Tarłowski,** z Wydz. IX — asesorem w VIII st. sł.

6) **Tadeusz Gruszecki,** z Wydz. II/KS — asesorem w VIII st. sł.

7) **Bronisław Maciejowski,** z Kancelarji — Naczelnikiem Kancelarji w VIII st. sł.

8) **Władysława Mężyk,** z Wydz. III — rejestratorem w IX st. sł.

9) **Czesława Buczkowska,** z Wydz. I — rejestratorem w X st. sł.

10) **Henryk Jaworski,** z Kancelarji — rejestratorem w X st. sł.

II. Przyznano wyższe wynagrodzenie.

1) VII-ej grupy uposażenia — **inż. Ludwik Kopytowski,** urz. kontr. z Wydz. V.

2) VII-ej grupy uposażenia — **Kazimierz Bańkowski,** urz. kontr. z Wydz. II.

3) VIIIe-j grupy uposażenia — **Władysław Patek,** urz. kontr. z Wydz. VII/5.

4) VIII-ej grupy uposażenia — **Władysław Strenger,** urz. kontr. z Wydz. VIII.

5) VIII-ej grupy uposażenia — **Robert Kaźniakowski,** urz. kontr. z Wydz. VIII.

Ponadto przyznano niektórym funkcjonarjuszom wyższe wynagrodzenie w grupach uposażenia od XI do IX-ej.

III. Przyjęci.

1) **Leon Jurczyk,** jako referendarz w VII st. sł. w Wydz. VII/1 od dn. 31.XII.1927 r.

2) **Stanisław Kosiba,** jako praktykant w X st. sł. w Wydz. I od dn. 1.I.1928 r.

3) **Maksymiljan Bick,** jako pracownik kontraktowy w Wydz. III od dn. 19.XII.1927 r.

4) **Józef Rosen,** jako pracownik kontraktowy w Wydz. III od dn. 19.XII.1927 r.

5) **Janina Bibulska,** jako pracownik kontraktowy od dn. 20.XII.1927 r., odkomenderowana do P. F. W. T. Warszawa-Ochota.

6) **Inż. Jan Krzeczkowski,** jako pracownik kontraktowy w Wydz. V od dn. 10.I.1928 r.

7) **Edward Perkowski,** jako pracownik kontraktowy od dn. 11.I.1928 r. odkomenderowany do P. M. S. i W. T. Warszawa.

8) **Edward Moszczeński,** jako pracownik kontraktowy w Wydz. VII od dn. 2.I.1928 r.

9) **Włodzimierz Dzielski,** jako pracownik kontraktowy w Wydz. I od dn. 2.I.1928 r.

10) **Stefan Possart,** jako pracownik kontraktowy w Wydz. VII od dn. 3.I.1928 r.

11) **Zygmunt Cieślicki,** jako djetarjusz w Wydz. IX od dn. 12.XII.1927 r.

IV. Zwolnieni.

1) **Jadwiga Bałtrukiewicz,** urz. kontr. XI st. sł. z Wydz. I w dn. 12.I.1928 r.

2) **Jan Jędrzejowski**, djetarjusz z Kancelarji w dn. 23.XII.1927 r.

V. Przeniesieni.

1) **Marjan Kozłowski**, kontroler w VIII st. sł. przeniesiony z Wydz. VI do P. M. S. i W. T. w Warszawie w dn. 22.XII.1927 r.

2) **Stanisław Kosiba**, praktykant w X st. sł. przeniesiony z P. F. W. T. w Krakowie do Wydz. I w dn. 1.II.1928 r.

3) **Włodzimierz Greszczenko Gonczarow**, pracownik kontraktowy odkomenderowany z Wydz. IV/1 do P. M. S. i W. T. w Warszawie w dn. 23.XII. 1927 r.

4) **Władysław Dragański**, pracownik kontraktowy odkomenderowany z Generalnego Inspektoratu P. M. T. do P. F. W. T. Warszawa - Miasto w dn. 7.I.1928 r.

b) **w Fabrykach i Zakładach.**

I. Mianowani.

1) **Marjan Kozłowski** — P. M. S. i W. T. w Warszawie, kontrolerem w VII st. sł.

2) **Tadeusz Kłodnicki** — P. F. W. T. w Wodzisławiu, dyrektorem w VII st. sł.

3) **Franciszek Czarnecki** — P. F. W. T. Warszawa - Ochota, kontrolerem w VII st. sł.

4) **Zygmunt Młotek** — P. M. W. T. Kielce, kontrolerem w VIII st. sł.

5) **Stanisław Grzywa** — U. W. T. i P. M. W. T. Jagielnica, kontrolerem w VIII st. sł.

6) **Witold Poźniak** — P. F. W. T. Poznań - Bukowska, kontrolerem w VIII st. sł.

7) **Jan Śniechowski** — P. F. W. T. Starogard, kontrolerem w VIII st. sł.

8) **Ignacy Wilk** — P. F. W. T. Wodzisław, kontrolerem w VIII st. sł.

9) **Mikołaj Było** — P. F. W. T. Warszawa-Oohota, kontrolerem w VIII st. sł.

10) **Tadeusz Zajączkowski** — P. F. W. T. Wodzisław, kontrolerem w VIII st. sł.

11) **Władysław Pocięgiel** — P. F. W. T. Poznań-Bukowska, kontrolerem w VIII st. sł.

12) **Józef Czarnocki** — P. F. W. T. Wilno, kontrolerem w VIII st. sł.

13) **Eugenjusz Przybycień** — P. F. W. T. Grodno, kontrolerem w VIII st. sł.

14) **Tadeusz Werner** — P. F. W. T. Warszawa-Ochota, kontrolerem w VIII st. sł.

15) **Stanisław Fusiecki** — P. F. W. T. Winniki, kontrolerem w IX st. sł.

16) **Zdzisław Szczawiński** — P. F. W. T. Poznań-Łazarz, kontrolerem w IX st. sł.

17) **Marjan Moraczewski** — P. F. W. T. Warszawa - Ochota, kontrolerem w IX st. sł.

18) **Stanisław Grzybek** — P. F. W. T. Poznań-Jeżyce, kontrolerem w IX st. sł.

19) **Eugenjusz Dobosz** — P. F. W. T. Monasterzyska, kontrolerem w IX st. sł.

20) **Zenon Pelc** — P. F. W. T. Wilno, kontrolerem w IX st. sł.

21) **Jan Chauer** — P. F. W. T. Monasterzyska, kontrolerem w IX st. sł.

22) **Leopold Jedynakiewicz** — U. W. T. Zabłotów, kontrolerem w IX st. sł.

23) **Karol Iwasieczko** — P. F. W. T. Łódź, kontrolerem w IX st. sł.

24) **Kazimiera Karmańska** — P. F. W. T. Warszawa-Ochota, adjunktem kancelaryjnym w IX st. sł.

25) **Janina Różycka** — U. W. T. Borszczów, adjunktem kancelaryjnym w IX st. sł.

26) **Wacław Skibiński** — P. F. W. T. Monasterzyska, oficjałem w X st. sł.

27) **Henryk Mikiewicz** — P. F. W. T. Monasterzyska, oficjałem w X st. sł.

28) **Władysław Dobosz** — P. F. W. T. Białystok, oficjałem w X st. sł.

29) **Tadeusz Wojtowicz** — P. F. W. T. Monasterzyska, oficjałem w X st. sł.

30) **Bronisław Rotter** — P. F. W. T. Białystok, oficjałem w X st. sł.

31) **Ludwik Michalski** — P. F. W. T. Białystok, oficjałem w X st. sł.

32) **Franciszek Banaszkiewicz** — P. F. W. T. Łódź, oficjałem w X st. sł.

33) **Włodzimierz Buła** — P. F. W. T. Monasterzyska, oficjałem w X st. sł.

34) **Stanisław Nasiegniewski** — P. M. S. i W. T. Warszawa, oficjałem w X st. sł.

35) **Jan Kiszakiewicz** — P. F. W. T. Kowel, oficjałem w X st. sł.

36) **Djonizy Wilczyński** — P. F. W. T. Starogard, oficjałem w X st. sł.

37) **Franciszek Wacyk** — P. F. W. T. Kowel, oficjałem w X st. sł.

38) **Marjan Nowak** — P. F. W. T. Białystok, oficjałem w X st. sł.

39) **Zdzisław Paszkowski** — P. F. W. T. Warszawa - Ochota, oficjałem w X st. sł.

40) **Stefan Helbing** — P. F. W. T. Łódź, oficjałem w X st. sł.

41) **Juljan Żuchorski** — P. M. W. T. Lwów, magazynierem tytoniowym w X st. sł.

42) **Helena Jaworska** — P. F. W. T. Warszawa-Ochota, rejestratorem w X st. sł.

43) **Bronisław Dąbrowski** — P. M. W. T. Przemyśl, magazynierem tytoniowym w X st. sł.

44) **Aleksander Gąszczyk** — P. M. W. T. Lublin, magazynierem tytoniowym w X st. sł.

45) **Stanisław Tetela** — P. F. W. T. Bydgoszcz, magazynierem tytoniowym w X st. sł.

46) **Zygmunt Christ** — P. M. S. i W. T. Warszawa, magazynierem tytoniowym w X st. sł.

47) **Henryk Sokalski** — P. M. W. T. Równe, magazynierem tytoniowym w XI st. sł.

48) **Władysława Hüjda** — P. M. S. i W. T. Warszawa, magazynierem tytoniowym w XI st. sł.

49) **Tomasz Smoliński** — P. F. W. T. Warszawa-Ohota, magazynierem tytoniowym w XI st. sł.

50) **Wiktor Kamecki** — P. M. W. T. Toruń, magazynierem tytoniowym w XI st. sł.

51) **Hilary Rewakowski** — U. W. T. i P. M. W. T. Jagielnica, instruktorem uprawy tytoniu w 9 st. pł.

52) **Mikołaj Markiewicz** — U. W. T. Borszczów, instruktorem uprawy tytoniu w 9 st. pł.

53) **Jan Dickmaier** — U. W. T. Zabłotów, instruktorem uprawy tytoniu w 9 st. pł.

54) **Józef Paluch** — U. W. T. Borszczów, instruktorem uprawy tytoniu w 9 st. pł.

55) **Karol Schmalenberg** — P. F. W. T. Winniki, werkmistrzem fabrycznym w 9 st. pł.

56) **Antoni Jodłowski** — P. F. W. T. Kraków, werkmistrzem fabrycznym w 9 st. pł.

57) **Włodzimierz Geleta** — P. Z. D. U. T. Piadyki, werkmistrzem fabrycznym w 9 st. pł.

58) **Karol Glatte** — P. F. W. T. Winniki, werkmistrzem fabrycznym w 8 st. pł.

59) **Robert Fischer** — P. F. W. T. Bodgoszcz, werkmistrzem fabrycznym w 8 st. pł.

60) **Jan Grabczak** — U. W. T. Zabłotów, werkmistrzem fabrycznym w 8 st. pł.

61) **Bronisław Szkaradek** — P. F. W. T. Winniki, werkmistrzem ślusarskim w 8 st. pł.

62) **Alojzy Wołądkowski** — P. F. W. T. Radom, werkmistrzem ślusarskim w 8 st. pł.

63) **Tadeusz Zatorski** — P. M. S. T. Oświęcim, werkmistrzem fabrycznym w 7 st. pł.

64) **Jan Dziadek** — P. M. W. T. Kalisz, starszym woźnym w XIII grupy uposażenia.

65) **Wojciech Wierzbicki** — P. F. W. T. Warszawa-Ochota, woźnym w XIV gr. upos.

66) **Franciszek Chrapla** — P. M. W. T. Wadowice, woźnym w XIV gr. upos.

67) **Michał Bieleś** — P. F. W. T. Kraków, woźnym w XIV gr. upos.

68) **Jan Zieliński** — U. W. T. Zabłotów, woźnym w XV gr. upos.

II. Przyznano wyższe wynagrodzenie.

1) VI-ej grupy uposażenia — **inż. Juljusz Rzewnicki** — urz. kontr. i kierownik P. F. W. T. Warszawa - Miasto.

2) VII-ej grupy uposażenia — **Antoni Ostrowski** — urz. kontr. P. F. W. T. Poznań - Jeżyce.

3) VII-ej grupy uposażenia — **Edward Orzechowski** — urz. kontr. P. F. W. T. Grodno.

4) VII-ej grupy uposażenia — **Wacław Giżyński** — urz. kontr. P. F. W. T. Grodno.

5) VII-ej grupy uposażenia — **Kazimierz Mrozowski** — urz. kontr. P. F. W. T. Wilno.

6) VII-ej grupy uposażenia — **Roman Kurowski** — urz. kontr. P. F. W. T. Kościan.

7) VIII-ej grupy uposażenia — **Jan Rudnicki** — urz. kontr. P. F. W. T. Łódź.

8) VIII-ej grupy uposażenia—**Marceli Sawicki**— urz. kont. P. F. W. T. Winniki.

9) VIII-ej grupy uposażenia — **Mieczysław Hoffmann** — urz. kontr. P. F. W. T. Poznań-Jeżyce.

10) VIII-ej grupy uposażenia — **Jan Skubiszewski** — urz. kontr. P. F. W. T. Starogard.

11) VIII-ej grupy uposażenia — **Witold Goles** — urz. kontr. P. F. W. T. Poznań-Łazarz.

12) VIIIej grupy uposażenia — **inż. Józef Wojciechowski** — urz. kontr. U. W. T. i P. M. W. T. Jagielnica.

13) VIII-ej grupy uposażenia — **Antoni Urode**— urz. kontr. P. F. W. T. Wilno.

14) VIII-ej grupy uposażenia — **Djonizy Arasimowicz** — urz. kontr. P. F. W. T. Grodno.

15) VIII-ej grupy uposażenia — **Bronisław Kocół** — urz. kontr. P. M. W. T. Rzeszów.

16) VIII-ej grupy uposażenia — **Witold Czajkowski** — urz. kontr. P. M. W. T. Tarnów.

17) VIII-ej grupy uposażenia — **Karol Lindorf** — urz. kontr. P. M. W. T. Toruń.

Ponadto przyznano niektórym funkcjonarjuszom wyższe wynagrodzenie w grupach uposażenia od XV do IX-ej.

III. Przyjęci.

1) **Michał Potocki,** jako kontraktowy werkmistrz w 9 st. pł. w P. F. W. T. Warszawa-Miasto w dn. 2.I. 1928 r.

2) **Eugenjusz Wyszogrodzki,** jako kontraktowy werkmistrz w 8 st. pł. w P. F. W. T. Warszawa - Miasto w dn. 2.I. 1928 r.

3) **Lucjan Krajcewicz,** jako kontraktowy werkmistrz w 8 st. pł. w P. F. W. T. Warszawa - Miasto w dn. 2.I. 1928 r.

4) **Romualda Werschlerówna,** jako kontr. pomocnica kancelaryjna z wynagrodzeniem w/g XIII-ej grupy uposażenia w P. M. W. T. Lwów z dn. 6.XII. 1927 r.

5) **Tadeusz Sobociński,** jako kontraktowy pomocnik kancelaryjny z wynagrodzeniem w/g XIII-ej gr. upos. w P. M. W. T. Lwów w dn. 20.XII.1927 r.

6) **Józef Purzyński,** jako kontraktowy pomocnik kancelaryjny z wynagrodzeniem w/g XIII-ej gr. upos. w P. M. W. T. Przemyśl w dn. 7.I.1928 r.

7) **Halina Łapińska,** jako kontraktowa pomocnica kancelaryjna z wynagrodzeniem w/g XIII-ej gr. upos. w P. M. S. T. Maczki w dn. 11.I.1928 r.

IV. Przeniesiony w stan spoczynku.

1) **Eugenjusz Czerwiński** — dyrektor w VI st. sł. w U. W. T. i P. M. W. T. Jagielnica w dn. 31.XII. 1927 r.

V. Zwolnieni.

1) **Józef Zacharas** — urz. kontr. w IX st. sł. w P. M. W. T. Równe w dn. 15.I. 1928 r.

2) **Czesław Ochrymowicz** — praktykant fabrykacyjny w XI st. sł. w P. F. W. T. Warszawa-Miasto w dn. 2.XII.1927 r.

3) **Michał Noskiewicz** — praktykant w XI st. sł. w P. M. S. T. Maczki w dn. 2.XII.1927 r.

4) **Janina Romiszowska** — urz. kontr. w XI st. sł. w P. F. W. T. Warszawa-Ochota w dn. 31.XII. 1927 r.

5) **Roman Stojałowski** — praktykant magazynowy w XII st. sł. w P. M. W. T. Lwów w dn. 31.XII. 1927 r.

VI. Zmarli.

1) **Jan Bielecki** — werkmistrz w 8 st. pł. U. W. T. i P. M. W. T. Jagielnica w dn. 27.XII.1927 r.

VII. Przeniesieni.

1) **Edward Freidenberg** — starszy zarządca w VIII st. sł. przeniesiony z P. M. W. T. Częstochowa do P. M. W. T. Lwów w dn. 10.XII.1927 r.

2) **Marjan Kozłowski** — kontroler w VIII st. sł. przeniesiony z Wydz. VI D. P. M. T. do P. M. S. i W. T. Warszawa w dn. 22.XII.1927 r.

3) **Feliks Raczyński** — urz. kontr. w VIII st. sł. przeniesiony z P. F. W. T. Monasterzyska do U. W. T. i P. M. W. T. Jagielnica w dn. 31.XII.1927 r.

4) **Stanisław Kosiba** — praktykant fabrykac. w XI st. sł. przeniesiony z P. F. W. T. Kraków do Wydz. I. D. P. M. T. w dn. 1.II.1928 r.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Monopol Tytoniowy w dawnej Polsce.

(Dokończenie).

W r. 1816 przestało istnieć Księstwo Warszawskie i Monopol Tytoniowy wszedł w nową fazę. Na mocy postanowienia Księcia Namiestnika z dnia 9 marca 1816 r. zawarty został przez Skarb Królestwa Polskiego układ z Leonem Newachowiczem wydzierżawiający Monopol Tytoniowy na lat 6, t.j. do r. 1822. Newachowicz opłacać miał tenuty dzierżawnej za pierwszych lat trzy po 800.000 zł. pol., w następnych trzech latach po 1.000.000 złp. rocznie.

W r. 1821 urządzoną została Administracja Rządowa Dochodów Tabacznych Królestwa Polskiego, która wedle układu zawartego z Newachowiczem została oddana pod jego zarządzenie, jako t. zw. członka ekonomicznego tej administracji i z zabezpieczeniem z jego strony dochodu po 1.300.000 złp. rocznie do r. 1828, a na dalsze sześciolecie dochód wyznaczony został na 1.700.000 złp.

Oryginalnie przedstawiała się mieszana ta administracja, składająca się z trzech członków. Dwaj członkowie mianowani byli przez Komisję Rządową Przychodów i Skarbu, podległą Ministrowi Skarbu, trzecim „członkiem ekonomicznym" był Newachowicz. Administracja Dochodów Tabacznych działała z upoważnienia Komisji Rządowej, posiadała jednak własną swoją organizację i własnych „officyalistów" a ponadto pod jej zwierzchnictwem pozostawali rewizorowie i podrewizorowie i strażnicy skarbowi na granicy i wewnątrz kraju oraz „dystrybutorowie tabaczni", będący sprzedawcami wyrobów tytoniowych. Administracja owa dzieliła się na dwa wydziały administracyjny i ekonomiczny. Pierwszy podlegał urzędnikom mianowanym przez Rząd i do tego wydziału należała: Opieka nad plantacjami i kontrola ich, dozór nad „officyalistami", mającymi przestrzegać „defraudacyji", którym to terminem oznaczono wszelkie ukrócanie dochodów skarbowych oraz nadużyć, dalej dozór nad porządkiem i rzetelnością w „dystrybucyach", kontrola zakupionych w kraju i zagranicą surowców tytoniowych i wyrobów tytoniowych, a w końcu czuwanie nad „pośpiechem w prowadzeniu procesów defraudacyjnych".

Do wydziału ekonomicznego podlegającego wyłącznie członkowi ekonomicznemu Newachowiczowi należało: prowadzenie i dozór fabryk i magazynów tabacznych, zakupywanie „produktów tabacznych tak surowych jako i wyrobionych", utrzymywanie fabryk, składów, dystrybucyi oraz zaopatrywanie ich „w takim dostatku, by w kraju nigdzie braku ich nie doznawano". Ponadto wydział ten prowadził wszystkie rachunki oraz kasę, za którą wyłącznie był odpowiedzialny Newachowicz.

Szczegółowy regulamin przepisywał całe postępowanie Administracji działającej kolektywnie i postanawiającej wszystko większością głosów, przyczem jednak członek ekonomiczny miał zastrzeżone prawo sprzeciwu i odwołania się do dyrektora jeneralnego dochodów niestałych Komisji Rządowej, w razach jednak niecierpiących zwłoki mógł on bez wyczekiwania decyzji władzy rządowej wydawać zarządzenia, przyczem obowiązany był wynagrodzić wszelkie szkody, jakieby z jego osobistego zarządzenia wynikały.

W cytowanej już pracy p. Intendenta Symeona Wernera nie znajdujemy wiadomości, jakie były wyniki tej mieszanej rządowo - prywatnej administracji prócz stwierdzenia, że dochody stale wzrastały wedle zawartej umowy, czy palacze i zażywający tabakę byli z wyrobów ówczesnego monopolu zadowoleni, czy też narzekali na nie jak zawsze i wszędzie, również nie wiemy. Z ostrych jednak bardzo i szczegółowych przepisów o ścisłych rewizjach na komorach celnych i na granicy, grożących karami, które „za uchybienia w tey mierze z całą surowością winnych dotykają" wnosić można, że zakazane zagraniczne wyroby cieszyły się popytem. Również ostro bardzo były ścigane przestępstwa, polegające na fabrykowaniu wyrobów tytoniowych przez osoby prywatne, chociażby na własny użytek. Przepis odnośny brzmiał: „Gdy z art. 28 Dekretu Nayiaśnieyszego Pana na wsi żadne fabryki tabaki i tytoniów nie egzystują, oraz gdy nikomu nawet na własną potrzebę tabaki do zażywania siekać, mleć, wiercić i tytoniu do palenia krajać lub kręcić nie wolno, zatem jeżeli gdzie takowe znaydowały się zostały natychmiast zamknięte i nadto W-ni Prezesowie Woiewódzcy pod odpowiedzialnością i zagrożeniem współuczestnictwa kontrawencyinego oraz defraudacyinego Wóytom i ich Zastępcom na wsiach zalecają, aby ci przestrzegali przepisów Dekretu Nayiaśnieyszego Pana i niepozwalali nikomu na własną nawet potrzebę tabaki robić i tytoniu krajać".

Ludność jednak widocznie dopuszczała się owych nadużyć, na co wskazuje prawo „officyalistów skarbowych" w każdym czasie wzywać bezodmownie „officyalistów policyinych a nawet Woyskowych o pomoc i asystencyę", sama działalność organów skarbowych widocznie bowiem nie była skuteczna.

Używanie tabaki i tytoniu z własnych liści tem bardziej było ułatwione, że w okresie Monopolu Tytoniowego za czasów Królestwo Polskiego rozwinęły się plantacje tytoniowe w kraju, a ilość zakupywanego przez fabryki monopolowe surowca tytoniowego, która w r. 1816 wynosiła tylko 3.174 cetnary, wzrastała szybko, gdyż w r. 1818 wynosiła 11.934, w r. 1819 już 25.671 i doszła do swego maximum w r. 1825, gdy zakupiono 31.523 cetnary.

Szczegółowe przepisy określały warunki plantowania tytoniu i dostarczania go do fabryk.

Przed przystąpieniem do uprawy plantator musiał uzyskać zezwolenie władzy skarbowej. W lipcu

każdego roku odbywał się pomiar plantacji i spis plantatorów. Spisy te otrzymywali burmistrze w miastach i wójtowie po wsiach. W miesiącu wrześniu Administracja Tytoniowa otrzymywała dane co do ilości przypuszczalnie dostarczyć się mającego tytoniu, a fabryki zawierały z plantatorami umowy o dostwę. Do dnia 1 stycznia tytoń musiał być dostarczony do fabryk. O ile fabryki go nie zakupiły, mógł plantator wywieść go zagranicę, albo też mógł złożyć w magazynach rządowych. Po 1 stycznia u plantatorów nie mógł się tytoń znajdować pod grozą wysokich kar. Również karane było używanie tytoniu na własną potrzebę, jak i sprzedawanie prywatnym kupcom. Prócz wysokich kar pieniężnych następowała konfiskata i proces o „defraudacyę" skarbową.

W miarę, jak po powstaniu traciło Królestwo Polskie coraz bardziej odrębność i samodzielność polityczną i gospodarczą i sprawa Monopolu Tytoniowego stawała się zagadnieniem rosyjskiem, a nie polskiem. W Rosji rozwijał się prywatny przemysł tytoniowy i uprawa tytoni. Wprawdzie administrator poręczający był w dalszym ciągu dzierżawcą i wpłacał w okresie od 1834 do 1840 r. po 284.070 rb. i ustalony znaczny procent od nadwyżek dochodu brutto dochodzący do 45%, a w latach 1840 do 1846 540.022 rb. i nadwyżkę, która doszła do 696.435 rb., a na dalsze sześciolecie dochód ten miał wzrastać, ale zniesienie granicy celnej między Rosją i Królestwem i stworzenie wspólnego obszaru celnego spowodowało rozwiązanie umowy z administratorem poręczającym, z Rosji bowiem napływały wyroby tamtejsze. Dochód z monopolu znacznie się obniżył. Rosji zależało na rozwoju własnych plantacji tytoniowych i fabryk tytoniu, nastąpiło więc zniesienie „w drodze próby" odrębnego Monopolu Tytoniowego i rozciągnięcie na b. Królestwo Polskie ustawy o podatku konsumcyjnym od tytoniu i tabaki, pobieranym za pomocą banderoli, a sprzedawcy byli obowiązani do wykupywania patentów w kasie skarbowej.

Fabryki w Królestwie upadały, podobnie jak i plantacje tytoniowe, ostatecznie doszło do tego, że w b. Królestwie Polskiem zaprzestano zupełnie plantowania tytoniu i tylko w Małopolsce, gdzie istniał monopol austrjacki tytoń plantowano, a w b. zaborze niemieckim zostały tylko minimalne plantacje.

Obecnie więc dopiero po wprowadzeniu w Rzeczypospolitej Polskiej Monopolu Tytoniowego rozpoczyna się kontynuowanie starych tradycji dawnej Polski i odbudowa ważnej i dochodowej gałęzi produkcji rolnej, jaką jest plantowanie tytoniu.

Nazwy rośliny tytoniowej.

(Etymologja, onomatologja i epitety nazw rośliny tytoniowej).

Roślina tytoniowa i jej wyroby posiadają w różnych mowach świata przeszło 90 samoistnych nazw, wśród których na czoło wybijają się nazwy amerykańskie i wschodnio - europejskie, względnie azjatyckie, przyczem zaznaczyć należy, że każda prawie z tych nazw służy do oznaczenia nietylko rośliny tytoniowej, lecz równocześnie obejmuje wyroby tytoniowe różnego rodzaju i gatunku.

Tytoń miał otrzymać swą nazwę w Ameryce od wyspy „Tabaca" w archipelagu antylskim i lekarz hiszpański Mikołaj Monardes przytacza ją w swoim opisie Ameryki z 1565 roku, poczem przyjmuje tę nazwę w swych pismach Everart, Camerarius, Magnenus i inni uczeni, aklimatuzyjąc nazwę „tabacco" w zachodniej Europie.

Hernandes z Toledo przywiózł do Hiszpanji pierwszą roślinę tytoniową z prowincji Yukatan i wspomina, że już wówczas, zaraz po odkryciu Ameryki, krajowcy skręcali z liści tytoniowych wyrób w postaci cygar, zwany „tabacos", w którymto słowie rozróżnić można dwa źródłosłowy „taba" i „baco", zbliżone do nazwy wschodnio - europejskiej i do wschodniej nazwy tytoniu u Słowian „bakun".

W mowach azjatyckich, w Koranie Mahometan i w starych pismach talmudystów znajdujemy wiele słów o podobnych źródłosłowach, jak też cały szereg miejscowości i wysp w różnych stronach świata nosi podobne nazwy. To usprawiedliwia przypuszczenie, że roślina tytoniowa w zamierzchłych czasach znana była we wszystkich częściach świata, a dopiero sposób jej użycia rozpowszechnił się po odkryciu Ameryki.

W geografji bowiem znajdujemy nazwy o powyższych źródłosłowach, rozsiane po bardzo rozległych przestrzeniach. Wspomnę tylko niektóre. Na wyspie filipińskiej Luzan znajdujemy miejscowość „Tabaco". W południowych, małych Antylach są wysepki „Tabago i Tobago". W Meksyku jedna prowincia nosi nazwę „Tabasco". i przepływa ją rzeka „Rio Tabasco" z dopływem Rio Tabasquilo. Na wyspie Borneo spotykamy starą wioskę „Tabokan". Na wyspie Celebes są miejscowości o nazwie Tabukabai i Tamboko. W Algierze istnieje miejscowość „Dabag" a prócz tego we wszystkich częściach świata wielu ludzi, nawet stany i zawody noszą nazwy o powyższych źródłosłowach.

Prócz tego w starych pieśniach różnych narodów często powtarzają się słowa „duwak, tuwak, dabak, dawak i t. p.". W szkicu tyrolskim Fechta, proboszcza w Solnogrodzie z 1669 roku znajdujemy nazwę tytoniu „thapak". Często też powtarza się perska nazwa „tombeki". W nauce zwie się roślina tytoniowa Nicotiana tabacum.

W średnich wiekach władze kościelne i świeckie prześladowały dotkliwie palaczy tytoniu i z tej przyczyny istnieje w gwarze paryskiej zwrot „passage à tabac". gdzie słowo „tabac" oznacza troski i nędzę. Zwrot francuski, „il y aura du tabac" oznacza obicie kogoś za karę, a zwrotu „tomber dans le tabac" używa się wówczas, gdy ktoś popadł w nieszczęście i nędzę, a zwroty: „passer à tabac" lub „ficher du tabac" oznaczają pobicie.

Na wschodzie słów o źródłosłowie „tabac" używa się w innem znaczeniu. W tureckim języku słowo „tabac" oznacza talerz do owoców, stąd w hiszpańskim języku mały koszyk nazwano „tabaque". Na wschodzie imitacje futra, naśladującego srebrne lisy nazwano „tabaku". W węgierskim języku, w którym tytoń zwie się „dohány", słowo tabac oznacza garbarza.

W południowej Rosji, na Krymie i Podolu, gdzie uprawia się tytoń gatunku Nicotiana rustica, lud zwie go „bakun". Południowi Słowianie zwą tytoń z węgierska „duhan", podobnie jak Arabowie „dukan". Często też tam można spotkać się z nazwą „duwan" lub „duwana". Grecy używają w tym celu nazwy „ταμπακος", podobnej do perskiej „tambuko", a prócz tego spotykamy się tam z nazwą „καπνος"— dym, oznaczającą palenie tytoniu.

Mongolskie narody nazywają tytoń „tamaki", Hindusi „tomaku" lub „tambaka". W Koranie, w dziale proroctwa Mahometa i w starych pismach talmudystów tytoń zwano tambako względnie tabatabkahi lub tombeki. Rysunki na starych ruinach azjatyckich wskazują, że w czasach starożytnych istniał w Azji zwłaszcza w Persji zwyczaj palenia tytoniu w fajce wodnej.

Na wyspach malajskich, jawańskich i wogóle na wyspach azjatyckich perska nazwa tytoniu: tambok, tembraku lub tambuko jest powszechną. Tatarzy zwą również tytoń „tamer" a także „tutun", podobnie jak Turcy i Arabowie „titin", Persowie obok innych nazw „tittin" i od nich Małorusini i Rosjanie przejęli nazwę „tiutiun", a Polacy tytoń.

Zwyczaj palenia tytoniu i sama roślina tytoniowa gra również pewną rolę w życiu ludów, zwłaszcza wschodnich. Na wschodzie, zwłaszcza w Syrji najprzedniejsze sorty tytoniu lud zwie „Abu - Richa", to znaczy „ojciec zapachu" i palenie tytoniu łączy się u nich z zwyczajami towarzyskiemi i życia publicznego. Dobre życzenia, życzliwość wzajemną i przyjaźń wyrażano w Arabji i Turcji konwencjonalnie w słowach „wermgu titin", co znaczy „podaj tytoń" na znak zgody, podobnie jak Indjanie amerykańscy przy fajce pokoju zawierali przymierze i przyjaźń.

Tytoń był również na wschodzie przedmiotem podarunków dyplomatycznych, jako symbol zgody i przyjaźni. Sułtan turecki w 1575 roku przysłał królowi polskiemu Stefanowi Batoremu w podarunku liście szlachetnego tytoniu, a w 15 lat później poseł polski Uchański przywozi Królowej — wdowie Annie z Konstantynopola nasienie tytoniowe, jako podarunek turecki.

Jean Nicot sławny botanik, nazywa też tytoń „herba legati", a prócz tego w wielu ówczesnych pismach spotykamy epitety: „herbe de la reine", herbe de St. Croix, herba sanctae crucis, lecz również nazwy złośliwe, jak „herba rixosa", ziele niezgody, z powodu ówczesnych zażartych sporów na tle używania tytoniu i zakazów w tym względzie. To sprawiło, że w czasach średniowiecznych zwano tytoń bardzo często zielem piekielnem lub djabelskiem.

W starych niemieckich piosenkach studenckich tytoń nazywają „Apollo Liblingskraut" i śpiewają: „Knaster, den gelben, hat uns Apollo preparicrt".

W Polsce przyjęto zwyczaj palenia tytoniu od Turków i Tatarów, a z nim razem przyjęto równocześnie nazwy przyrządów do palenia. Słowo „lulka" pochodzi od tureckiego „lula", kapciuch od tatarskiego „kipczuk", cybuch od tureckiego „czubuk". Pierwsza też masowa uprawa tytoniu w Europie znajduje miejsce w Polsce i Czacki wspomina o układach Polski z królem Ludwikiem XIV w sprawie dostawy drobnolistnego, przedniego gatunku surowca tytoniowego dla Francji.

Nazwy tytoniu, jak też sposób jego użycia wskazują, że w tym względzie działały dwa wpływy: zachodni i wschodni. Obecny sposób użycia tytoniu kształtował się więcej na wpływach wschodnich, gdy chodzi o zwyczaj palenia tytoniu i papierosów, natomiast Ameryka nauczyła nas palić cygara.

Również nadmienić muszę, że wszystkie prawie gatunki rośliny tytoniowej, uprawiane w Europie, Azji i Afryce dla produkcji przemysłowej tytoniu krajanego i papierosów, botanicznie zbliżone są do roślin tytoniowych uprawianych w Ameryce, i tylko przeniesione w inne warunki klimatyczne, na inną glebę i w nasze warunki rolnicze łatwo, jak to jest wybitną właściwością tej rośliny, wyrodziły się i przystosowały do celu i sposobu uprawy a zwłaszcza do klimatu. W każdym wypadku odkrycie Ameryki przyczyniło się prawie niepodzielnie do zapoczątkowania i rozszerzenia konsumcji tytoniu.

Inż. dr. Juljan Skulski.

Od Redakcji: Zamieszczając bardzo interesujące wywody powyższe, zaznaczyć musimy, że nie wszystkie szczegóły twierdzeń i hypotez Szan. Autora uważamy za dostatecznie ugruntowane.

WYDAWCA: DYREKCJA POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO.

REDAKTOR: TADEUSZ HARTLEB.

TŁOCZONO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ, MIODOWA 22. — — — — — — — — — Nr. 39645. 400.